

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

6^E JAARGANG

WOENSDAG 3 AUGUSTUS 1921

No. 292

INHOUD

	Blz.
DE RUBBER CRISIS door <i>Mr. A. G. N. Swart</i>	651
De Woningbehoefte in de eerste twintig jaren door <i>M. Rooy</i>	656
Londense Correspondentie.....	658
BOEKAANKONDIGING:	
Dr. G. E. Huffnagel: Economische Voorlichting over het Buitenland, bespr. door <i>Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel</i>	659
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	661—668
Geldkoersen.	Effecrenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.
Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink*.
Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam*.
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37*.
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut*.
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408*.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0.50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

1 Augustus.

Hoewel aanvankelijk geld iets gemakkelijker was — kleine posten disconto werden gedaan à 4¼ pCt. — ontwikkelde zich Donderdag te Rotterdam en Amsterdam een zeer groote vraag naar geld, waardoor tegen particulier disconto in het geheel geen wissels meer waren te plaatsen. Ook heden bleef geld sterk gezocht.

* * *

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer bewogen en buitengewone fluctuaties kwamen voor. Een algemeene daling van den geldkoers in het buitenland viel waar te nemen. Ponden werden hier o.a. zelfs voor 11,70 verhandeld (een koers sedert medio Juli 1919 niet meer bereikt), dollar 3,27½, Fransche francs 25,30. Hoewel een reactie volgde, bleven de koersen zich toch op het verhoogde peil handhaven.

Marken bleven met kleine schommelingen echter overwegend aangeboden.

Groote onzekerheid kenmerkt nog steeds de geheele wisselmarkt.

LONDEN, 30 JULI 1921.

Geld blijft gemakkelijk, daggeld kostte 3½ tot 4 pCt., terwijl zevendaagsgeld deed 4 pCt. Daar er zoo weinig vraag bestaat vanwege de algemeene stilte in zaken, bleven disconto's kalm. Er zijn toch teekenen te bespeuren, dat de koersen flink omhoog zouden gaan, indien eenige verscherping van de vraag naar geld plaats vond. Tweemaandswissels waren 4¼—½ pCt., driemaands- 4½—^o/₁₆ pCt., viermaands- 4°/₁₆—^o/₈ pCt. en zesmaands 6 pCt.

DE RUBBER CRISIS.

De ernstige crisis, die de Indische cultures tegenwoordig doormaken, drukt wel zeer in het bijzonder op de rubbercultuur. Terwijl de prijzen van verscheidene andere producten gedurende of kort na den oorlogstijd veelal een ongekende hoogte bereikten, waarop dan wel eene min of meer heftige reactie gevolgd is, doch het prijsniveau daarna toch altijd nog hooger is dan of nagenoeg gelijk aan dat van vóór den oorlog, doet zich bij de rubber het verschijnsel voor, dat de prijs, die in alle oorlogsjaren reeds voortdurend lager is geweest dan te voren, in den laatsten tijd tot zulk een peil is gedaald, dat hij de voorspellingen der ergste pessimisten nog beschaamd heeft. Van 2/1¼ per lb. (het gemiddelde in 1919) is hij in 1920 gedaald tot gemiddeld 1/11 en bedraagt hij thans circa 8 à 9 pence, een bedrag, dat bij lange na niet toereikend is om de productiekosten te dekken. Met recht mag dan ook bij deze cultuur van een nood-toestand gesproken worden, en het is niet te verwonderen dat van verschillende zijden maatregelen worden beraamd om in dien toestand verbetering te brengen. Dat dit verre van gemakkelijk is, dat het zelfs buitengewoon moeilijk is, om de talrijke en zoo uiteenlopende belangen, die bij het vraagstuk betrokken zijn, tot eenheid te brengen, ligt voor de hand en is trouwens reeds gebleken uit de oppositie, die de voorstellen, voortgekomen uit den boezem der beide groote vereenigingen van rubberplanters (de Rubber Growers' Association en de Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië) hebben ontmoet.

Anderzijds hebben die voorstellen echter ook warme instemming gevonden en bij vele der naastbelanghebbenden — besturen van rubbermaatschappijen — is de overtuiging gevestigd, dat alleen door voort te bouwen op de grondslagen, waarop die voorstellen berusten, uitkomst en redding uit de bestaande moeilijkheden kan worden verkregen.

Het vraagstuk raakt inderdaad vele en groote belangen.

Voor Nederlandsch-Indië is de rubbercultuur tegenwoordig, na die van suiker, de meest beteekenende.

Het kapitaal, dat er in is gestoken, kan ruwweg geschat worden op circa vier honderd millioen gulden. Zij beslaat een oppervlakte van bijna 350.000 H.A.

Wat de bloei van de rubbercultuur voor den Indischen fiscus beteekent, ligt voor de hand. Er behoeft

slechts herinnerd te worden aan de vele belastingen, die, na de totstandkoming van de nieuwe ontwerpen, thans op die cultuur drukken — winstbelasting, overwinstbelasting, extra winstbelasting, uitvoerrecht — om een indruk te geven van de aanzienlijke bedragen, die bij het voortduren van den tegenwoordigen toestand aan den Staat zullen ontgaan.

Maar ook voor de Indische Maatschappij moeten de nadeelige gevolgen van den toestand niet onderschat worden.

Aannemende, zooals men gewoonlijk doet, dat er in doorsnede één inlandsche arbeider per H.A. in werkzaam is, geeft de Rubbercultuur arbeid aan omstreeks 350.000 menschen, ongerekend de talrijke Europeesche geëmployeerden.

Reeds nu leest men dat assistenten bij tientallen worden ontslagen, en broedeloos rondlopend, veelal in den kampong terecht komen.

Verscheidene ondernemingen worden gesloten en de arbeiders ontslagen; duizenden contractanten worden van Sumatra weder naar Java teruggezonden en het met zooveel zorg opgetrokken werk, dat een der steunpilaren is voor de welvaart in de koloniën, dreigt bij voortdoring van den bestaanden toestand ineen te storten.

Het schijnt daarom niet te onpas voor de problemen, die zich thans voordoen, met betrekking tot genoemde cultuur, belangstelling te vragen, ook buiten den kring van hen, die zich door den aard hunner betrekking, daarmede het meest bezighouden.

De ontwikkeling der Rubber-Cultuur in het laatste decennium is van algemeene bekendheid. Het is daarom voldoende hier slechts enkele cijfers in herinnering te brengen.

Terwijl de productie van plantagerubber vóór den „boom” van 1910 nog vrijwel onbetekenend was en niet meer bedroeg dan circa 8.000 ton, tegen 62.000 ton Braziliaansche en wilde rubber, begon men na dat jaar op groote schaal aan te planten.

De gevolgen hiervan deden zich gevoelen in de uitbreiding die de productie, vooral in 1915 en volgende jaren onderging. Deze toch steeg in de jaren:

1915 tot	107.867 ton.
1916 „	152.650 „
1917 „	213.070 „
1918 „	255.950 „
1919 „	285.225 „
1920 „	304.816 „

waartegenover de productie van Braziliaansche en wilde rubbersoorten eene geleidelijke vermindering onderging en in laatstgenoemd jaar niet meer dan ca. 39.000 ton bedroeg.

Deze sterk vermeerderde hoeveelheden werden tot aan het vorige jaar toe regelmatig verbruikt, wat ongetwijfeld voor een belangrijk deel het gevolg is geweest van den oorlog. Dit geldt echter vermoedelijk niet voor het verbruik in Europa en in de voornaamste rubber consumerende landen daarbuiten, met uitzondering van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Wel is natuurlijk in de Entente landen de consumptie voor oorlogsdoeleinden betrekkelijk aanzienlijk geweest, maar daartegenover stond een zeer gering gebruik voor andere doeleinden, en een praktisch ophouden van gebruik in de Centrale Rijken, België en Rusland. Terwijl toch de consumptie in laatstgenoemde landen van 30.500 ton in 1913 gedaald was tot 3000 ton in 1918, was het verbruik in Engeland, Frankrijk, Italië, Japan, Australië en Canada in dezelfde jaren van 40.400 ton slechts gestegen tot 73.600 ton, zoodat het verbruik voor oorlogsbehoeften in dien tijd vermoedelijk zelfs geringer is geweest dan het geleidelijk toenemende consumptiecijfer anders in vredestijd zou hebben bedragen.

Geheel verschillend was de toestand echter in de Vereenigde Staten, die in de consumptie een veel grootere rol spelen dan de geheele overige wereld, daar zij alleen reeds circa 75 pCt. van de productie verwerken. Ofschoon Amerika eerst laat in den oorlog is gegaan, is het bekend dat van daar reeds vóór dat

tijdstip aanzienlijke hoeveelheden oorlogsmateriaal ten behoeve der Entente naar Europa verscheept werden en dat autobanden, en andere rubberartikelen daarvan een belangrijk deel uitmaakten.

Toen de Vereenigde Staten zich officieel bij eene der oorlogvoerende partijen hadden aangesloten, nam de vervaardiging van die artikelen nog veel grooter proportiën aan. De groote fabrieken in Akron, het centrum der banden-industrie, ontwikkelden eene koortsachtige bedrijvigheid; bestaande fabrieksinstallaties werden aanzienlijk uitgebreid (ook de vestiging van nieuwe fabrieken, o.a. van eene reusachtige fabriek van de Goodyear Rubber and Tire Company te Los Angeles, werd voorbereid), en de importcijfers van ruwe rubber stegen dienovereenkomstig. De ingevoerde hoeveelheden rubber bedroegen in:

1914	61.249 ton.
1915	96.792 „
1916	116.475 „
1917	177.088 „
1918 ¹⁾	142.772 „
1919	236.977 „
1920	248.791 „

Aan het groote verbruik voor oorlogsdoeleinden, groot ook daarom wijl het materiaal in oorlogstijd ten deele niet door regelmatige slijting maar door roekelooze verspilling en vernietiging te gronde ging, paarde zich een verhoogde behoefte aan allerlei soorten van autobanden voor personen- en vrachtverkeer, veroorzaakt door de sterke ontwikkeling van het industriele- en handelsverkeer, die de Vereenigde Staten gedurende en in den eersten tijd na den oorlog doormaakten.

In welke mate het automobiilverkeer den invloed van beide factoren heeft ondergaan, kan blijken uit de onderstaande tabel, aangevende het aantal der in de Vereenigde Staten op 31 December geregistreerde personen- en vrachtautomobielen.

1913	1.254.971
1914	1.711.339
1915	2.445.664
1916	3.512.996
1917	4.983.340
1918	6.146.617
1919	7.604.016
1920	9.295.252 ²⁾

welk laatste cijfer omstreeks 1 auto op 13 inwoners vertegenwoordigt.

Deze toename, die in de laatste jaren de stijging der productie procentsgewijze aanzienlijk overtrof, gaf aanleiding tot de meening, dat men binnen weinig tijd voor een tekort aan rubber zou staan. De verwachting was algemeen, dat alleen reeds Amerika in 1920 eene hoeveelheid van 300.000 ton zou verbruiken, en daar de maximale wereldproductie, die voor dat jaar mogelijk werd geacht, niet hooger dan 390.000 ton werd geschat, zou dan voor de overige rubberverwerkende landen niet meer dan 90.000 ton overblijven — eene hoeveelheid, die met het oog op de ook aldaar toegenomen consumptie, geheel onvoldoende werd geoordeeld.

In het vooruitzicht van een tekort aan rubber werden door fabrikanten en handelaars in de Vereenigde Staten in de laatste maanden van 1919 groote hoeveelheden ingeslagen of op langen termijn aangekocht en deden enkele der grootste fabrikanten pogingen om zelf in het bezit te komen van rubberplantages in de Britsche- en Nederlandsche Koloniën of hun bezit aldaar uit te breiden.

Het is bekend, dat aan die verwachting in den

¹⁾ Het jaar van de verschepingsmoeilijkheden.

²⁾ Volgens de India Rubber World van 1 April j.l. waren er op 31 December 1920 — ongerekend echter de getallen voor New York en Californië over de maand December — 9.180.316, waarvan 8.234.490 „passenger cars” en 945.826 „commercial cars”.

De fabricatie van autobanden (vaste en luchtbanden) vereischt in de Vereenigde Staten omstreeks 80 pCt. van het geheele rubberverbruik.

loop van 1920 geheel de bodem is ingeslagen. Nadat in de eerste maanden nog aanzienlijke verschepingen hadden plaats gehad, die de optimistische stemming schenen te bevestigen, traden weldra andere factoren in, die aan den toestand een geheel verschillend aanzicht gaven.

In April begon het proces van deflatie, dat snel groote vorderingen maakte. Het publiek onthield zich van aankopen, de banken weigerden de financiering van gesloten contracten, werkstakingen, leidende tot transportmoeilijkheden, belemmerden den uitvoer, die door de stijging van den dollarkoers nog meer werd gedrukt. Het gevolg hiervan was, dat vele handelaren niet aan hunne verplichtingen konden voldoen, ettelijke faillissementen volgden, en aanzienlijke hoeveelheden rubber, waarvoor gecontracteerd was, warden weder op de Londensche markt verkocht.

Ook begonnen zij, die door den gewijzigden toestand, niet rechtstreeks in moeilijkheden geraakt waren, van hun auto's een spaarzamer gebruik te maken dan te voren, en daarbij kwam nog de omstandigheid, dat de vervanging op groote schaal van hielbanden door draadbanden, en de toepassing van koorddoek in plaats van het gewone canvas, — maatregelen waartoe men reeds tijdens den oorlog was overgegaan, ten einde de kwaliteit der banden op te voeren, in overeenstemming met de zware eischen voor het oorlogsgebruik — den levensduur der autobanden aanzienlijk deden toenemen en daardoor eveneens bijdroegen tot het verminderde rubberverbruik.

Onder den invloed van al deze factoren trad een prijsdaling in, die, aanvankelijk nog van weinig beteekenis, langzamerhand groote proportiën ging aannemen. Terwijl plantage-rubber in Januari 1920 nog $2/7\%$ à $2/10\%$ noteerde, was die noteering in Juni tot $1/10\%$ à $2/1$ en in December reeds tot $0/10$ à $1/1\%$ teruggelopen. Waar die daling echter zeer geleidelijk in haar werk ging en de genoemde factoren ook eerst successievelijk aan het licht traden, werd de ernst van den toestand aanvankelijk nog niet ingezien, en verkeerde men vrij algemeen in de veronderstelling, dat het slechts eene tijdelijke depressie was, die de markt beheerschte, en dat tegen het najaar de horizon weder geheel opgeklaard zou zijn.

Dit verklaart dat eene bekende uitstekend aangeschreven Londensche rubberfirma, die door den aard van haar bedrijf sedert jaren eene speciale studie van de markttoestanden had gemaakt, nog in Juni van hetzelfde jaar een rondschrijven in het licht kon zenden, getiteld „The coming shortage of Rubber”, waarin op grond van statistische gegevens een belangrijk tekort aan rubber tegen het einde van 1920 werd voorspeld.

Eerst in Augustus, toen de economische crisis in de Vereenigde Staten een meer acuut karakter begon te vertoonen, kwam men meer algemeen tot het inzicht, dat de toekomst van de rubberindustrie er toch niet zoo rooskleurig uitzag, en dat er reden was om ernstig de vraag onder de oogen te zien of die industrie wel bij machte zou zijn om de steeds toenemende hoeveelheid rubber, die aan de markt werd gebracht, te absorbeeren.

De Rubber Growers' Association te Londen nam die vraag in studie en richtte in September d.a.v. een rondschrijven aan producenten, waarin zij er op wees, dat door het verminderde verbruik in Amerika, de totale consumptie in 1920 vermoedelijk niet meer zou bedragen dan de import in 1919, n.l. 350.000 ton, en dat, indien de productie voortging op den voet als tot dusver geschiedde, er aan het einde van dat jaar waarschijnlijk een surplus zou ontstaan van 35 à 40.000 ton, welk surplus in 1921 nog aanmerkelijk zou stijgen.

Op grond daarvan gaf zij in overweging om algemeen eene beperking in de productie toe te passen met 25 pCt. der oogstramingen van 15 October 1920 af tot zoolang als noodig zou blijken, doch uiterlijk tot 31 December 1921.

De Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië, die de groote meerderheid der rubberplanters in de Nederlandsche Koloniën omvat, sloot zich hierbij aan: ruim 70 pCt. harer leden teekende de desbetreffende verklaring.

Het is niet met zekerheid na te gaan welken invloed de toepassing van dezen maatregel op de productie heeft gehad. Ofschoon er in de Koloniën zoo veel mogelijk contrôle op de nakoming der aangegane verplichting is uitgeoefend en de productiecijfers van een groot aantal maatschappijen in dit jaar een aanzienlijken teruggang vertoonen, maakt de omstandigheid, dat de beperking gebaseerd is op de oogstramingen van 1921, die uit den aard der zaak slechts zelden gepubliceerd zijn, het zeer moeilijk te beoordeelen of aan de toegezegde restrictie voortdurend de hand is gehouden.

Daar staat echter tegenover dat verscheidene maatschappijen, die zich daartoe niet verbonden hadden, toch tot productie-beperking zijn overgegaan, terwijl het bekend is, dat, onder den invloed der dalende marktprijzen, een aantal aanplantingen van Chineesche en inlandsche eigenaars als producenten is uitgevallen.

Waar de exportcijfers uit de Britsche en Nederlandsche Koloniën over de eerste vier maanden van dit jaar een vermindering van circa 30 pCt. aantoonen bij de overeenkomstige maanden van het vorige jaar, kan men wel aannemen, dat de maatregel vrij algemeene toepassing heeft gevonden.

Toch heeft dit, zooals bekend is, niet geleid tot het resultaat dat er van gehoopt werd, en is er geen einde door gemaakt aan de voortdurende daling van den rubberprijs. De reden ligt voor de hand: de teruggang der consumptie bleek te groote proportiën aan te nemen dan dat de productiebeperking met 25 pCt. daartegen zou kunnen opwegen. Terwijl het verbruik over 1920 in September van dat jaar, toen de productie-beperking aan de orde kwam omdat er voor overproductie gevreesd werd, nog op 350.000 werd geschat, is het tenslotte gebleken niet meer dan 303.000 à 310.000 ton te hebben bedragen, (de juiste hoeveelheid is ook thans nog niet met zekerheid bekend) en is het in de eerste zes maanden van dit jaar, voor zoo veel althans reeds kan worden nagegaan, belangrijk minder geweest dan in de overeenkomstige maanden in de vorige jaren.

Bij velen vestigde zich dan ook reeds spoedig de overtuiging, dat men met eene 25 pCt. restrictie niet ver genoeg was gegaan en dat eene tijdelijk beperking met 50 pCt. noodzakelijk was om tot betere toestanden te geraken.

Het Bestuur van de Rubber Growers' Association in Londen nam de zaak opnieuw ter hand en benoemde eene Commissie om het vraagstuk en wat daarmee samenhangt in studie te nemen.

Van de zijde der Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië was reeds, naar aanleiding van eene in hare vergadering van 9 October 1920 aangenomen motie, eene Commissie ingesteld, die maatregelen zou hebben te beramen om door blijvende aaneensluiting van producenten hen in staat te stellen meer invloed op den loop der prijzen uit te oefenen dan bij de bestaande verhoudingen mogelijk is.

Beide Commissies hebben gedurende vele maanden nauw samen gewerkt. Verschillende denkbeelden zijn opgeworpen en besproken en naar aanleiding van de gevoerde besprekingen heeft ten slotte de Engelsche Commissie een schema voor eene verkoopsorganisatie der producenten met gedwongen productiebeperking tot een maximum van 50 pCt. opgesteld, dat door het Uitgebreide Bestuur der R. G. A. is overgenomen en thans aan de goedkeuring der leden van die Vereeniging wordt onderworpen.

De Commissie uit de Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur in Nederlandsch-Indië harer zijds, die in dato 11 Juli 1921 haar rapport heeft uit-

gebracht, is niet tot overeenstemming kunnen komen.

Door een deel harer leden is eene regeling ontworpen, die in hoofdzaak aan het voorstel der Engelsche Commissie aansluit (behoudens eene aanvulling, waarover later), terwijl een ander deel ernstige bezwaren heeft ingebracht, zoo tegen de ontworpen regeling in het bijzonder als tegen het treffen van maatregelen tot samenwerking en productie-beperking in het algemeen.

De zaak is daarop uitvoerig besproken in eene vergadering van de leden der Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultuur op 21 Juli j.l. te 's-Gravenhage gehouden. Ook hier stonden de verschillende meeningen scherp tegenover elkaar; ten slotte besloot de vergadering niet tot stemming over te gaan, maar aan het Bestuur op te dragen de meeningen der leden, ook van hen, die afwezig waren, schriftelijk in te winnen.

Wat staat te geschieden is dus op het oogenblik, zowel in Engeland als hier te lande, nog onbeslist, doch kan reeds nu als waarschijnlijk worden aangenomen dat van de rubbermaatschappijen, werkende in de Britsche Koloniën, alsmede van de talrijke vennootschappen die met Britsch, Fransch of Belgisch kapitaal haar werkzaamheden uitoefenen in de Nederlandsche Koloniën, de overgrootste meerderheid zich bij de voorgestelde maatregelen zal aansluiten, terwijl een aanzienlijk gedeelte — misschien zelfs de meerderheid — der Nederlandsche vennootschappen zich daartegen zal verklaren.

Zal dus vermoedelijk de aandrang om tot eene regeling te geraken krachtiger zijn van Engelsche dan van Nederlandsche zijde, voor de Nederlandsche Koloniën is de zaak toch niet van geringer beteekenis, al zijn de omstandigheden ook niet overal in alle opzichten gelijk. Het is duidelijk dat geen overeenkomst tusschen verschillend gesitueerde groepen mogelijk is of de eene groep zal daarvan meer profiteeren dan de andere. Indien men aanneemt dat in den kostprijs van het product op de meest volledige wijze tot uitging komen de verschillende factoren als: productie per oppervlakte-eenheid, arbeidsvoorwaarden, kosten van beheer, van fabricatie, van vervoer, en de stand der valuta, dan zien wij dat op het oogenblik Ceylon het goedkoopst produceert; daarna volgt Java, vervolgens komen de Federated Malay States en de Straits Settlements, terwijl eindelijk op Sumatra het product het duurst is. In omgekeerde volgorde zullen deze verschillende landen dus profiteeren van de voorgestelde regeling.

Hierbij moet echter worden opgemerkt dat de schommelingen der valuta's in deze verhouding algeheele wijziging kan brengen.

Het zou te ver voeren hier de voorgestelde regelingen en de argumenten, die daar vóór en tegen in het midden gebracht zijn in den breede weer te geven; belangstellenden mogen daarvoor verwezen worden naar het evengemelde rapport der Commissie van de Internationale Vereeniging en naar het ontwerp met toelichting van de Rubber Growers' Association.

In hoofdtrekken komen die regelingen op het volgende neder:

In Engeland en in Nederland (zoo noodig misschien later ook in andere centra van distributie) worden centrale rubberverkoopsorganisaties opgericht in den vorm van naamloze vennootschappen met een betrekkelijk klein kapitaal, dat door de rubberproducerende maatschappijen wordt bijeengebracht naar den grondslag van bijv. f 10,— per beplante H.A. (resp. £ 1,— per acre). De aandeelhouders verbinden zich hun product gedurende een zeker aantal jaren uitsluitend te verkoopen door tusschenkomst van de R. V. O., waarvan het Bestuur de hoeveelheid en kwaliteit bepaalt van het product, dat door elk der aangesloten ondernemingen zal mogen worden geleverd en den minimum-prijs, waar beneden niet zal worden verkocht. De vaststelling van een en ander geschiedt

in gemeen overleg tusschen de Besturen der Engelsche en Nederlandsche verkoopsorganisaties, doch zal de beperking der ten verkoop toegelaten hoeveelheden niet meer bedragen dan 50 pCt. der productie van het jaar vóór de oprichting der R. V. O.

Het provendu der verkochte hoeveelheden wordt maandelijks pondspondsgewijze verdeeld over de aangesloten maatschappijen onder aftrek van een zeker percentage (voorgesteld wordt 5 pCt.) voor kosten.

Speciale maatregelen worden getroffen voor de voorziening in de behoeften aan bedrijfskapitaal voor die ondernemingen, wier inkomsten uit haar product niet toereikend zijn om hare uitgaven te dekken. Onderhandelingen, die dienaangaande zijn aangeknoopt, doen verwachten dat zoodanige financiering geen onoverkomelijke bezwaren zal ontmoeten.

In Britsche rubberkringen is men van oordeel, dat de beoogde organisatie kan worden gevestigd, en eene productie-beperking tot 50 pCt. op den oogst van 1920 kan worden aanvaard, zoodra eigenaren van rubberplantages, te zamen eene beplante oppervlakte vertegenwoordigende van 2.200.000 acres, zijnde circa twee derden der totale met rubber beplante oppervlakte, zich daartoe bereid verklaren.

Intusschen zijn eenige groote rubber-concerns, o.a. de Maatschappijen onder contrôle van Harrisons & Crosfield, reeds zelfstandig tot eene vrijwillige productie-beperking met 50 pCt. overgegaan.

In Nederlandsche rubberkringen werd tegen eene vrijwillige productie-beperking het bezwaar aangevoerd, dat de verhooging van den kostprijs, die het gevolg dier beperking zou zijn, de maatschappijen, die zich daartoe bereid mochten verklaren, in zeer ongunstige positie zouden stellen tegenover de andere, die de beperking niet toepasten, en dat deze dus een onbillijk voordeel zouden behalen ten koste van de eersten — dat zij zelfs misschien dan opzettelijk hare productie zooveel mogelijk zouden opvoeren en daardoor de resultaten van de opofferingen, die de andere zich zouden getroosten, grootendeels of geheel te niet zouden doen.

Om dit inderdaad niet denkbeeldige bezwaar te ontgaan werd naar een middel gezocht, waardoor alle maatschappijen zonder onderscheid genoot zouden worden om zich bij de verkoopsorganisatie met productie-beperking aan te sluiten. Dit middel meende men te vinden in een door de Regeeringen der Britsche en Nederlandsche Koloniën uit te vaardigen tijdelijk uitvoerverbod van rubber behoudens licenties, te verlenen door commissies, bestaande uit belanghebbenden en ambtenaren, welke licenties dan alleen verleend zouden worden aan de tot de verkoopsorganisatie toegetreden vennootschappen en voor de door haar te bepalen hoeveelheden.

In hoeverre er mogelijkheid bestaat tot het totstandkomen van zoodanigen maatregel, die natuurlijk alleen succes kan hebben indien hij in onderling overleg van de Engelsche en Nederlandsche Koloniale Regeeringen wordt vastgesteld, kan natuurlijk niet met zekerheid worden gezegd; wel heeft de Secretary of State, Mr. Churchill, op 30 April j.l. afwijzend geantwoord op het verzoek van de Regeering der Federated Malay States om eene wettelijke gedwongen productiebeperking met 50 pCt. te mogen invoeren, maar een van de voornaamste door hem opgegeven gronden dier afwijzing was de overweging: „there is no assurance that producers in other countries would be submitted to similar restriction so that they may benefit at the expense of producers in Malaya, perhaps permanently”, welk motief natuurlijk bij gemeen overleg van de betrokken Regeeringen zou komen te vervallen.

Ook is het duidelijk, dat de door de F. M. S. gewenschte productie-beperking een ander karakter draagt dan de hier te lande voorgestelde Regeeringsmaatregel, dien in het bijzonder ten doel zou hebben om de resultaten eener eventueele aaneensluiting van eene groote meerderheid der producenten niet in de waagschaal te stellen.

Hoe dit echter zij, waar hier te lande reeds verscheidene stemmen tegen Regeeringsbemoeiing tot bestrijding van de crisis zijn opgegaan, zal er moeten worden afgewacht of de drang van belanghebbende kringen sterk genoeg is om de vraag naar zoodanig ingrijpen van de betrokken Regeeringen te rechtvaardigen.

Ook tegen de overige voorgestelde maatregelen zijn ernstige bezwaren ingebracht. Er is gezegd dat de crisis haar natuurlijk verloop moet hebben en verbetering van de rubberprijzen alleen verwacht kan worden wanneer de algemeene economische toestand verbetert; dat elke maatregel, die leidt tot verhooging van den rubberprijs onvermijdelijk zal leiden tot vermeerdering van productie, daar er meer geplant zal worden en nieuwe rubbermaatschappijen zullen verrijzen zoodra men weder van een goeden prijs verzekerd zal zijn; dat aan de groote wet van vraag en aanbod niet te ontkomen is door kunstmiddelen, en dat het meest logisch is dat bij overproductie of onderconsumptie het dure product het eerst verdwijnt totdat de grens van een onder de omstandigheden toelaatbaren kostprijs is bereikt en met een beroep op het beginsel van „survival of the fittest” is betoogd, dat het niet aangaat de krachtige maatschappijen te doen lijden voor de zwakkere, die misschien nooit hadden moeten worden opgericht en die toch gedoemd zijn om vroeger of later te verdwijnen.

Zonder het gewicht dezer argumenten in twijfel te willen trekken mag toch de vraag worden gesteld of zij, die zich op die wijze tegen elken maatregel kanten, die beoogt verbetering in den bestaanden toestand te brengen, zich wel ernstig voor oogen stellen waartoe het zich onthouden van samenwerking en het „de zaken op haar beloop laten” moeten leiden?

Volgens de berekening van de Rubber Growers' Association bedraagt de voorradige hoeveelheid van rubber momenteel in totaal omstreeks 300.000 ton.

De productie van het loopende jaar wordt geschat op 270.000 ton, de consumptie hoogstens op 240.000 ton; ¹⁾ zoodat er aan het einde des jaars een overschot zou zijn van 55.000 ton. Aannemende dat de grootste helft van dat overschot reeds begrepen is in den „stock” van 300.000 ton, zal men het jaar 1922 zien beginnen met een onverbruikten voorraad van 325.000 ton.

In mindering van deze hoeveelheid is te brengen hetgeen als de „normale stock” moet worden beschouwd, benodigd om te voldoen aan de behoeften der industrie. Hiervoor wordt meestal aangenomen de consumptie gedurende 6 à 7 maanden; zoodat bij de tegenwoordige verhoudingen daarvoor een hoeveelheid van 120 à 140.000 ton groot genoeg zou zijn. Door sommigen wordt die normale stock zeer ruim gesteld op 185.000 ton, doch naar het voorkomt mag eene hoeveelheid van 150.000 ton in allen deele als voldoende worden aangemerkt. Dit geeft aan het einde van het jaar een voorraad van 175.000 ton, die geen emplooi heeft kunnen vinden. Het is natuurlijk nog niet met zekerheid te zeggen hoe de toestand zich in het jaar 1922 zal ontwikkelen, maar bij het maken van eene waarschijnlijkheidsberekening moet niet uit het oog worden verloren, enerzijds dat de aanwezige aanplantingen worden geacht bij onbelemmerde productie eene quantiteit van 400.000 ton te kunnen opleveren, anderzijds dat de verbintenis tot productie-beperking met 25 pCt., door een groot deel der producenten aangegaan, met 31 December 1921 afloopt, en dat, zoo zij niet in den een of anderen vorm vernieuwd wordt, wat nog geheel onzeker is, de in 1921 tot dusver geconstateerde productie vermindering zeker uit dien hoofde in 1922 niet gehandhaafd zal blijven.

De productievermindering, — die noodzakelijk is om tot gezonde toestanden te geraken — moet dan dus komen van het uitvallen van inlandsche produ-

¹⁾ Volgens een der grootste Engelsche fabrikanten zal zij vermoedelijk niet meer dan 200.000 ton bedragen.

centen en van het geheel of gedeeltelijk sluiten van ondernemingen.

Welken invloed deze factoren op het productiecijfer zullen hebben is nog zeer onzeker. Maar de mogelijkheid is geenszins uitgesloten dat — indien er geen aaneensluiting van producenten kan worden verkregen — 1922 een dollen wedloop zal te zien geven van de ondernemingen, die het hoofd nog boven water hebben kunnen houden en zooveel mogelijk product af te leveren teneinde door de hoeveelheid den kostprijs te drukken. „Ce sera la guerre à mort”, zooals de Directeur van een der grootste Belgisch-Nederlandsche rubbermaatschappijen in de vergadering van 21 Juli j.l. te 's-Gravenhage terecht opmerkte.

Het is niet onwaarschijnlijk te achten, dat deze verschillende factoren min of meer tegen elkander zullen opwegen en dat dientengevolge de productie in 1922 aan die van 1921 zal gelijk worden, alzoo circa 270.000 ton zal bedragen.

Aanwijzingen dat de consumptie over dat jaar die van 1921 zal overtreffen zijn er tot dusver niet; immers het feit dat er af en toe een kleine tijdelijke herleving van de vraag naar rubber komt, die dan weder door een inzinking gevolgd wordt, mag niet als zoodanig gelden, en zoo zien wij den overtolligen rubbervoorraad in 1922 wederom met minstens 50.000 ton stijgen.

Aan voorspellingen aangaande productie en consumptie in 1923, zal niemand zich thans wagen. Maar wel mag er, zooals het Bestuur der R. G. A. deed, op gewezen worden, dat bij onbeperkte productie der thans bestaande rubberaanplantingen in dat jaar eene opbrengst van 500.000 ton zou kunnen worden verwacht.

Er behoort eene goede dosis optimisme toe om te kunnen meenen, dat het surplus van 175.000, het volgend jaar wellicht van 225.000 ton of meer, langs zoogenaamd „natuurlijken weg” zal verdwijnen. Waar door verwacht men dat dit proces van absorptie zich zal voltrekken? Door „het weder optreden als verbruikers van Rusland en Duitschland?” Maar de toestanden in Rusland zien er niet naar uit alsof dat land in afzienbaren tijd eene aanzienlijke massa rubber zal kunnen consumeeren, en wat het verbruik in Duitschland betreft — ook indien dat land tweemaal zooveel ging verbruiken als de grootste hoeveelheid, die het in eenig jaar vóór den oorlog te zamen met Oostenrijk-Hongarije consumeerde, dat is vier maal zooveel als er in 1920 werd ingevoerd, zou daarmee nog geen vijfde van het surplus van het loopende jaar gedekt zijn.

Van eene herleving van handel en industrie in het grootste consumptieland, de Vereenigde Staten? Zulk eene herleving behoort zeker niet tot de onmogelijkheden — al is het geluid, dat uit gezaghebbende kringen van daar overwaait, momenteel ook nog verre van bemoedigend — maar mag men gelooven dat die herleving zoo krachtig zal zijn, dat zij in korten tijd een surplus zal kunnen wegwerken dat evenveel bedraagt als de toeneming van het verbruik in de oorlogsjaren 1914 t/m. 1919?

Van het vinden van nieuwe toepassingen voor het artikel? Ook hierin liggen zeker mogelijkheden, die een hoopvol verschiep openen. Het gebruik van rubber ter vervanging van linoleum en andere vloerbedekking, de schoenfabricage en andere industriële toepassingen kunnen mettertijd een zeer gunstigen invloed uitoefenen op het wereldrubberverbruik, alleen, — om dat doel te bereiken is tijd, zeer veel tijd noodig.

Eer de fabrieken voldoende zijn toegerust om dergelijke nieuwe gebruiksartikelen in zoo groote hoeveelheden ter markt te brengen, dat de invloed daarvan duidelijk merkbaar kan zijn, en zij ook van een voldoende afzet bij het publiek verzekerd kunnen zijn om tot zoodanige toerusting op groote schaal te kunnen overgaan, is een lange tijd van voorbereiding noodig, en intusschen blijven de opgehoopte voorra-

den zonder empooli en gaan steeds meer kapitalen, die in de cultuur gestoken zijn, te gronde.

Hoe men het ook voorstelt, steeds zullen die voorraden als een dreigende wolk boven de markt blijven hangen en elke prijsverbetering van eenige beteekenis tegenhouden, tenzij — ja tenzij men de handen ineenslaat om door een rationeële aanpassing van de productie aan de behoefte, langs den meest *natuurlijken* weg, de uitkomst te zoeken uit het moeras, waarin men door overmatig produceeren te kwader ure geraakt is.

Wat is toch natuurlijk, wat is kunstmatig? Is het natuurlijk om de wereld te overstromen met een product, waaraan ze geen behoefte heeft? Is het „kunstmatig” om bij de regeling der productie met overleg te werk te gaan, in stede van maar voort te blijven produceeren in de hoop dat men het ten slotte langer zal kunnen uithouden dan zijn buurman?

Brengt de groote wet van vraag en aanbod mede dat men steeds voort moet gaan met aan te bieden, ook wanneer er in afzienbaren tijd geen kans is dat er voldoende vraag tegenover zal staan om het aanbod loonend te doen zijn?

Men spreekt van „survival of the fittest”, maar men bedenkt niet dat de „fittest” hier niet zijn, zij op wie met Darwins beroemde uitdrukking gedoeld werd, zij n.l. die onder de gunstigste natuurlijke voorwaarden werken, maar zij, die momenteel financieel het krachtigst zijn of het meest over kapitaalcrachtige connectiën beschikken, en men vergeet dat bij het voortduren van den bestaanden toestand ook voor hen het oogenblik spoedig kan aanbreken dat zij het veld zullen moeten ruimen voor combinaties, die dan met meer recht op den naam van „the fittest” aanspraak kunnen maken.

„The best man will win” zeide een der sprekers in de vergadering van 21 Juli, met aanhaling van een woord onlangs door een bekend Nederlander gesproken. „Yes” antwoordde hem een der Engelsche afgevaardigden, „but the best man will not be either you or I neither one of the gentlemen here present: the best man will be the American manufacturer, who will get at a ridiculous low price into the possession of the finest rubber estates in our colonies”.

In deze opmerking ligt, naar het voorkomt, de kern der kwestie. Reeds sedert eenigen tijd heeft de Amerikaansche fabrikant den weg naar onze Koloniën gevonden. Het is er hem niet om te doen om de rubber zoo goedkoop mogelijk in handen te krijgen: tegenover de arbeidsloozen en de prijzen van katoen en van mengstoffen, als zinkwit enz., speelt de prijs van de rubber op zichzelf in haar fabricatie een betrekkelijk ondergeschikte rol. Maar bij de zeer groote hoeveelheden, die hij verplicht is in voorraad te houden om zijne fabricatie ongestoord te kunnen voortzetten, is er hem alles aan gelegen, dat de prijs van deze grondstof niet aan heftige schommelingen onderhevig is, waardoor hij van rubberfabrikant tot rubberspeculant wordt. De tientallen millioenen dollars die de Goodyear Rubber & Tire Company in dit jaar op haar rubbervoorraad heeft moeten afschrijven en die de hoofdreden vormen waardoor zij in zoo ernstige moeilijkheden is geraakt, zijn te deze een waarschuwend voorbeeld.

Het is uit de uitslagen van bekende en invloedrijke personen uit de kringen der Amerikaansche fabrikanten reeds gebleken dat van die zijde geen moeilijkheden in den weg zullen worden gelegd wanneer de planters zich vereenigen om tot een loonend prijsniveau voor hun product te geraken. Mits dat niveau matig en stabiel zij. Komt zoodanige vereeniging echter niet tot stand dan staat te vreezen, dat de Amerikaansche, wellicht later ook de Japansche en andere buitenlandse fabrikanten, de gelegenheid niet ongebruikt zullen laten om zelf de controle over zeer groote complexen rubberaanplant te verkrijgen en zich daardoor voor ongewenschte verrassingen in den koersloop van het product te vrijwaren.

De Rubberplanters hebben het thans in hun hand om door aaneensluiting eene blijvende verbetering in den toestand der cultuur in het leven te roepen. Eene gelegenheid als thans wordt geboden, eene zoo langdurige en ernstige voorbereiding om tot eenheid te komen, zal niet licht ten tweeden male worden aange troffen. Tegenover de uitingen van moedeloosheid, van mistrouwen in het welslagen eener gemeenschappelijke actie past eene verwijzing naar de kracht, die steeds van samenwerking is uitgegaan. Mogen de voorgestelde maatregelen van sommigen ook offers vragen, door den einduitslag zullen die offers aan hen ten volle worden vergoed. Boven economische machtspreuken, boven een beroep op wetten, die nimmer voor alle omstandigheden geldend kunnen zijn, staat de vaste ernstige wil om het doel te bereiken. Caveant Consules!

A. G. N. SWART.

Wassenaar, 30 Juli 1921.

DE WONINGBEHOEFTE IN DE EERSTE TWINTIG JAREN.

In het Nr. van 22 December j.l. heb ik met behulp van een aantal berekeningen en onderstellingen getracht aan te toonen, dat in de eerste twintig jaren een productie van gemiddeld 55.000 woningen per jaar noodig zou zijn om aan de woningbehoefte het hoofd te kunnen bieden.

Sedert dien is door de circulaire van den Minister van Arbeid van 1 Juni j.l. de vraag, in welken tijd men uit den woningnood zou kunnen komen, in het brandpunt van de belangstelling geplaatst. Die circulaire zelf scheen op het eerste gezicht elken grond van juistheid aan mijn conclusie te ontnemen. Zoo men in ongeveer 2 jaar maar 90.000 woningen bouwt — aldus de circulaire — is het in Nederland met den woningnood gedaan en kan men zich weder gaan wijden aan verbetering van het woningtype.

Al spoedig werd echter van vele zijden op de berekeningen, die dienst hadden gedaan om deze conclusie geloof te doen vinden, critiek geoeffend en de zaak staat thans reeds zoo, dat bijna niemand meer in ernst aanneemt, dat de obsessie van den woningnood inderdaad in ongeveer 2 jaar voor blijder gewaarwordingen zal hebben plaats gemaakt.¹⁾

Over de vraag hoe diep wij dan nog in den put zullen zitten, loopen echter de meeningen uiteen. Ik acht mij, nu ik mijn berekeningen heb uitgestrekt over het tienvoud van het aantal jaren, waartoe de Minister zich bepaalde, en heb laten doorschemeren, dat ik die periode noodig oordeelde om, behalve tot opheffing van het tekort, tot bevrediging van de nieuw ontstaande behoefte te komen, verplicht nader te doen blijken dat ik, al is het met een eenigszins gewijzigde argumentatie, mijn toen verkondigde opvatting nagenoeg ten volle handhaaf.

Een niet onbeteekenend bestanddeel van mijn berekeningen vormde de hoegrootheid van het woningtekort op 1 Januari 1921. Ik schatte dit naar de gegevens, die mij voor verschillende gemeenten ten dienste stonden, op 125.000. De daarna gepubliceerde uitkomsten van de woningtelling geven voor October 1919 in de gemeenten, waarin geteld is — een aantal gemeenten (beneden 2000 zielen) en gedeelten van grootere gemeenten met een gezamenlijk zielental van ruim 500.000 bleven er buiten — een tekort aan van ruim 57.000 woningen. Volgt daaruit nu, dat ik mij 68.000 woningen heb vergist? Allenminst.

¹⁾ Als Dr. van Beusekom in het No. van 13 Juli j.l. de kern van de circulaire zocht in het tegengaan van de overproductie van plannen, kan de juistheid daarvan worden toegegeven, doch waarom daarmede gepaard moest gaan een zeer aanvechtbare redeneering omtrent den omvang van het woningtekort is mij niet duidelijk, tenzij de indruk moest worden gewekt, dat de financiële steun voor woningbouw na de afwerking der plannen automatisch zou kunnen eindigen. De feiten zullen er echter m.i. wel toe dwingen de financiële zijde van het vraagstuk los van de opheffing van het tekort te bezien.

In de eerste plaats zij er den nadruk op gelegd, dat mijn schatting betrekking had op den toestand van 1 Januari 1921, dus op een tijdstip, dat pl.m. 14 maanden later ligt, dan dat der woningtelling. Voorts zij er op gewezen, dat niet zonder meer mag worden aangenomen, dat in de niet getelde gemeenten geen woningnood bestond of bestaat. Eindelijk waag ik het te betwijfelen, of de uitkomsten van de telling wel volledig betrouwbaar zijn. Amsterdam had b.v. naar op blz. 287 van het „Tijdschrift voor de Volkshuisvesting” van December 1920 werd opgemerkt, ten tijde van de woningtelling volgens een geregeld bijgehouden gemeentelijke statistiek een tekort, dat het bij de woningtelling geconstateerde met 4300 overtrof. Daaruit kan worden afgeleid, dat bij de telling in de hoofdstad een belangrijk aantal samenwoningen verzwegen is. Dat dit nergens anders zou hebben plaats gehad, is moeilijk aan te nemen. Van te lage opgaven omtrent het aantal gezinnen zou slechts door vergelijking met de bevolkingsregisters kunnen zijn gebleken, doch in hoeveel gemeenten zal die tijdroovende controle hebben plaats gehad?

Ik meen met het oog op een en ander, dat het tekort ten tijde van de woningtelling in werkelijkheid niet lager zal zijn geweest, dan 65.000. In Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage (pl.m. 22 pCt. der geheele bevolking) was het op 1 Januari j.l. zeker weder met 7500 gestegen en de buitengewone toename van het aantal huwelijken, de daling van de sterfte, zomede de door allerlei invloeden veroorzaakte belemmering van de productie in de periode Nov. 1919—Januari 1921, ontnemen, omdat deze factoren niet enkel plaatselijk hebben gewerkt, elken grond aan de onderstelling, dat in de andere gemeenten van het Rijk geen stijging van het tekort zou hebben plaats gehad. Ik heb dan ook de overtuiging, dat het woningtekort voor 1 Januari 1921 niet beneden 90.000 gesteld mag worden en zal deze hieronder nader toelichten.

Het cijfer van het op 1 Januari 1921 bemoeidigd aantal woningen stelde ik op 1.523.000; het daalt, doordat daarin een cijfer van 125.000 in plaats van 90.000 als tekort is begrepen, tot 1.488.000. Het moet nog een verdere vermindering ondergaan, wijl de voorloopige uitkomsten van de volkstelling op 31 December j.l. aan het licht hebben gebracht, dat in de bevolkingsregisters een belangrijk aantal personen te veel stond ingeschreven en de bevolking niet pl.m. 6.930.000, zoals ik onderstelde, doch ruim 6.840.000 bedroeg. Voor deze 90.000 personen waren dus geen woningen noodig, in verband waarmee het cijfer van 1.488.000 met pl.m. 20.000 kan worden verminderd, waardoor het rond 1.470.000 wordt.

In het Tijdschrift Gemeentebelangen van 1 Juli j.l. heeft de heer Bakker Schut er op gewezen, dat ik bij mijn berekeningen ben uitgegaan van het bij de volkstelling toegepaste begrip „woning”, hetwelk ook vertrekken van afzonderlijk levende kamerbewoners, niettegenstaande deze in het dagelijksch leven niet als een woning worden beschouwd, als zoodanig aanmerkt, terwijl bij de woningtelling het begrip alleen naar de algemeen gangbare opvatting is bepaald. Ik geef toe, dat mijn cijfer van de woningbehoefte daardoor te hoog geworden is.

Hoeveel „woningen” in den zin van de bij de woningtelling aan dat woord gehechte beteekenis daardoor van het cijfer van 1.470.000 moeten worden afgetrokken, valt wel ongeveer na te gaan. Volgens de woningtelling waren er in de getelde gemeenten in October 1919 1.181.575 woningen met en zonder nering of bedrijf. In verschillende beschouwingen wordt echter over het hoofd gezien, dat daarbij nog moeten worden gevoegd een aantal van pl.m. 39.000 (vermeld doch niet afzonderlijk opgeteld in tabel I van de „uitkomsten”) bestaande uit vrije of dienstwoningen, noodwoningen en bewoonde onbewoonbaar verklaarde woningen, waardoor het totaal stijgt tot

1.220.575. Dit moet, om de woningbehoefte op 1 Januari 1921 te vinden, dan nog verhoogd worden: 1o. met het door mij geschatte tekort op dien datum, en 2o. met de woningen, vereischt voor de bevolking in de niet getelde gemeenten (ruim 500.000 zielen) waarvoor ik, omdat wij hier met het platteland te doen hebben, waar de gezinssterkte het grootst zal zijn,¹⁾ 90.000 stel. Men komt dan tot een totaal vereischt aantal woningen voor het geheele land van $1.220.575 + 90.000 + 90.000 =$ rond 1.400.000.

De conclusie zou dus moeten zijn, dat er op 1 Januari j.l. 70.000 woningen (d.w.z. vertrekkende afzonderlijk levende kamerbewoners, waaronder zich een groot aantal toelaatbare samenwoningen zullen bevinden) waren (5 pCt. van 1.400.000 woningen in den zin der woningtelling), die bij de volkstelling, doch niet bij de woningtelling als zoodanig zijn aangemerkt. Maar dan zou men ook moeten aanvaarden, dat de gezinssterkte in den zin der volkstelling, die in 1909 uitkwam op 4.47, sedert gestegen is. Op de bevolking van 31 Dec. j.l. van 6.840.000 toepassende de in mijn artikel van 22 Dec. j.l. vermelde vermindering van 3.3 pCt. voor hen, die niet in woningen verblijven, vindt men immers als overschot rond 6.614.000, hetwelk gedeeld door 1.470.000 een gemiddelde gezinssterkte geeft van 4.5. Neemt men aan, dat het aantal afzonderlijk levende kamerbewoners niet 70.000, doch 100.000 (dus pl.m. 7 pCt. van den benodigden voorraad van 1.400.000) bedroeg, dan komt men voor 1 Januari j.l. tot een gezinssterkte van $6.614.000 : 1.500.000 =$ rond 4.41, terwijl ik daarvoor aannam 4.4.²⁾

Op grond van hetgeen ik in mijn aangehaald artikel daaromtrent mededeelde, acht ik een stijging tusschen de beide laatste volkstellingen van de gezinssterkte uitgesloten, waaruit ik concludeer, dat of de woningbehoefte (voor gezinnen-hoofdbewoners) met 1.400.000 te laag is aangegeven, of het aantal kamerbewoners belangrijk is toegenomen, of het aantal niet in woningen verblijvende personen sterk vermeerderd is. In elk geval kan ik aan de beide laatste mogelijkheden niet zoo'n grooten invloed toekennen, dat het cijfer van 1.400.000 voor *vermindering* vatbaar zou zijn. Dat, over het geheele land genomen, meer dan 7 per 100 gezinnen kamerbewoners zouden hebben, en dat daarnaast meer dan 3,3 pCt. der bevolking in hotels, gestichten, sanatoria enz. zou leven, schijnt toch nog al onaannemelijk.

Men kan natuurlijk tot een hogere gemiddelde gezinssterkte komen door van de totale bevolking uit te gaan. Naar de uitkomsten der volkstelling vindt men dan voor 1899 een cijfer van 4,69 (5.104.137 [bevolking] : 1.088.936 [aantal woningen]) en voor 1909 van 4,62 (5.858.175 : 1.267.255). Zij, die nu voor 31 December 1921 een woningvoorraad van $\pm 1.462.575$ voldoende achten ($1.181.575 + 39.000$ (cijfers woningtelling) + 52.000 (ministerieel tekort) + ongeveer 90.000 voor niet getelde gemeenten + 100.000 voor kamerbewoners) aanvaarden meteen de niet met de feiten vereenigbare conclusie, dat de gezinssterkte, berekend naar de zoeven toegepaste methode, van 4,62 in 1909 tot bijna 4,68 ($6.840.000 : 1.462.575$) in 1921 gestegen is. Neemt men daarentegen aan, dat thans de naar hetzelfde systeem berekende gezinssterkte 0,07 lager is dan in 1909 en dus 4,55 bedraagt, dan zouden ruim 1.500.000 woningen (inbegrepen dus de vertrek-

¹⁾ Voor Drenthe b.v. vond ik ongeveer 5,7.

²⁾ De heer Bakker Schut komt in zijn aangehaald artikel voor de gemeenten boven de 50.000 zielen tot een gezinssterkte van 4,84. Hij gaat daarbij uit van een aantal gezinnen van 470.990 en een totale bevolking van 2.109.062. Hij maakt daarbij een fout; het quotiënt is immers niet hooger dan 4,5. Het door hem aangenomen bevolkingscijfer is juist, doch het aantal gezinnen te laag, omdat de vrije en dienstwoningen enz. niet medegerekend zijn. De gezinssterkte in bedoelde gemeenten was dus reeds ten tijde der woningtelling lager dan 4,5 en het zou nog lager zijn, zoo op het bevolkingscijfer aftrek had plaats gehad voor hotel-, gestichtsbewoners en dergelijke niet in woningen verblijvende personen.

ken voor kamerbewoners) vereischt zijn. Ook langs dezen weg blijkt m.i., dat het boven vermelde cijfer van 1.400.000 voor het benodigd aantal woningen — dit woord opgevat in de gangbare beteekenis — niet lager gesteld mag worden, omdat het stelcijfer van 100.000 „woningen” voor kamerbewoners wel te hoog zal zijn, en dat evenmin aan het van die 1.400.000 deel uitmakende tekort van 90.000 woningen kan worden getornd.

Ik behoeft in verband met een en ander op de door mij in Dec. j.l. voor de jaren 1921 t/m. 1940 voor het bevolkingsaccres berekende behoefte van 615.000 woningen nu nog slechts de correctie toe te passen, dat daarvan afgetrokken wordt een cijfer voor de woninggedeelten, in gebruik bij kamerbewoners. Neem ik daarvoor pl.m. 7 pCt. dan blijft er over een cijfer van rond 570.000 woningen. Ik kom dan tot den volgenden opzet:

Tekort op 1 Januari 1921	90.000
Vereischte productie in 1921 t/m. 1940	570.000
Te vervangen won. in 1921 t/m. 1940	300.000
2 pCt. voor leegstaan (3 pCt. is maar ik erken voor het geheele land wat hoog) rond	40.000

Totaal 1.000.000

In de jaren 1921 t/m. 1940 zal dus zeer waarschijnlijk een productie van gemiddeld 50.000 woningen per jaar, of 5000 minder dan ik in mijn artikel van 22 December becijferde, noodig zijn, om niet in den woningnood — waaronder ook te rekenen een te langdurig voortbestaan van krotten — te blijven. Zou het bevolkingsaccres stijgend blijven — dezen factor verwaarloosde ik — dan zal naar mijn oordeel het cijfer van 50.000 te laag blijken. Naar de bekende gegevens bedraagt de productie thans nog geen 30.000 woningen per jaar, waaruit men kan afleiden, dat wij, als dit niet noemenswaard verbeterd, sterk achteruit zullen blijven gaan. Bouwen wij bijv. in de eerste 3 jaar telkens 20.000 woningen te weinig, dan moeten in de volgende 17 jaren elk jaar 3500 woningen meer dan het berekende aantal gebouwd worden om het tekort in de vereischte productie in te halen.

Bij beschouwing van het vraagstuk over een periode van 20 jaar, kan men de vermindering van de behoefte door aan de economische omstandigheden ontsproten samenwoningen buiten rekening laten. Het is trouwens een kwaad, dat behoort te verdwijnen.

Er staan hier belangen op het spel, zóó gewichtig, dat het ieders plicht is, slechts met de realiteit rekening te houden. Zonder dat zullen wij elken dag dieper in het moeras zakken. Ik gaf te dien aanzien aan het eind van het vorig jaar enkele wenken, die ik ook thans nog onverzwakt handhaaf.

M. Rooy.

Rotterdam.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

De vooruitzichten van de Key-Industries Bill; het oordeel van den handel over het Department of Overseas Trade; bezuiniging en ambtenaarssalarissen; de spoorwegen en het motorvervoer; de toestand op de geldmarkt.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 30 Juli 1921:

The anxiety of the Government to avoid an Autumn session is quite likely to lead to a very amusing position with regard to the Key Industries Bill. The Government regards this as a Money-Bill, and provided that it receives the Speaker's Certificate to that effect, it cannot be amended by the House of Lords. But in order to receive immunity in this respect, the Bill must be sent to the Lords at least one month before the end of the session, which the Government intends to close before the Bill will in fact have been before the Lords for such a period, and it will therefore be open to the Lords to discuss, amend, and

if needs be, to reject the Measure in toto. A resolution has already been tabled by the Liberal Leader to that effect, and it might well prove to be a means of escape from a somewhat embarrassing situation. It becomes daily clearer that the volume of support which the Bill is receiving is much less than was supposed, whilst the criticism it is getting is much greater. A great deal was made of the fact that the Bankers were not representative of the business opinion of the country whilst the Bill was being discussed. Unfortunately for the Government, the opinion of the Bankers is being supported by a declaration signed by more than 800 business men, who demand economy, increased production, but demand also that an end be put to the interference of Parliament with commerce. Thus it becomes ever more difficult for the Government to pretend that its activities are approved by the business opinion of the country, as compared with the financial forces.

A matter on which opinion is more divided, and on which the Government has right more on its side, is the future of the Department of Overseas Trade, which was founded to end the somewhat delicate situation which arose from the division of authority on questions of foreign trade between the Foreign Office and the Board of Trade. The new Department has not had a completely unchequered career, for its first head resigned in disgust at the difficulties which he asserted were put in his way. But on the whole there is no question that the Department was revolutionising the Reports which were placed at the disposal of the business community, and that it was pushing ahead with vigour. A recent report has however recommended considerable economies, and there is some fear that the efficiency of the Department will suffer. It appears, however, from the series of interviews in this week's Manchester Guardian Commercial, that a very considerable volume of business opinion regards the Department as altogether useless. The argument of the Manchester firms interviewed was that it was part of the work of every merchant firm to collect information on the spot; that the Department was thus only duplicating the work of the private man, and was doing it less well than the private individual could have done it, and was in fact doing it. But whilst opinion in Manchester was almost uniformly in favour of a sweeping away of the Department altogether, the reverse seems to be the case in London, where the only anxiety was to get money's worth out of the sums expended. It is sincerely to be hoped that as regards this Department the Government does not intend to pursue the penny wise, pound foolish policy which it has followed recently in regard to other matters, in its fear of the Economy Campaign conducted by certain journals and politicians.

Economy is a very good thing, but when it takes the form of an attack on the salaries paid to the members of the Civil Service, it is as well to look into the matter closely. During and after the war, there has been going on a process of transference of prominent individuals from the service into the ranks of private industry. Some of the cases which are common knowledge reveal the fact that two to three times as much will be paid to a man in business as he will get inside the service. This week the question of the war bonuses paid to civil servants was discussed by the House of Commons, and the Chancellor of the Exchequer was quite correct in indignantly exposing those who have been protesting against the extravagant salaries paid during and after the war to men who have been serving the state. It appears that some 88 per cent of the Civil Service is paid less than £200 per annum without bonus. The bonuses paid will in any event be considerably reduced on September 1, owing to the fall in the cost of living. The amount by which the cost of the service will in this way be reduced will come to some £10—11 million. But in addition the

Government proposes to reduce the remaining bonuses of those with more than £500 a year. Bonuses on salaries of £2000 and upwards would cease, and in no case would a bonus suffice to bring a salary above £2000 which would not have attained this amount without bonus. Between this upper limit and a lower limit of £500, the bonus would be reduced by per centual amounts varying with the size of the income. This statement has not prevented a further attack on the salary of a certain Foreign Office official. In view of the fact that civil servants are deprived of the opportunity of replying, this is a somewhat mean way of bringing pressure to bear on the Government of the day. As a matter of fact, the rise of the salaries of civil servants has not prevented a very great amount of dissatisfaction within the service itself, and among the fruits of the economy campaign which has been going on has been the development of sectional interests in the ranks of Government servants—such as the opposition of the men to the women, the conflict of the pre-war to the post-war entrants, the ex-service and the non-service men, which can hardly add to the efficiency of the Departments.

The Railway Bill is now before the House as a whole again, and the railways have received rather a blow from the decision of the Speaker that a new clause which it was proposed to add to the Bill is not within the scope of the measure. This was the clause by which the railways would have been empowered to add road transport services to their activities. The development of motor transport services has recently taken tremendous strides in this country, owing to the various strikes. It is not to be expected that the Railways will be prepared to see this valuable traffic pass entirely out of their hands. But the clause was opposed by the existing interests, who are naturally afraid of the competition of the powerful companies. It remains to be seen whether the railways cannot float subsidiary companies to develop this traffic. On the other hand, the railway interests were successful in defeating a suggestion that the power of the railways in opposition to acquisition of the canals owned by them by water trusts, in case of a revival of the waterways of the country, should be limited to the question of the terms of transfer.

The annual dinner which the Lord Mayor gives to the Chancellor of the Exchequer and the bankers and merchants was the occasion of an optimistic speech by the Chancellor of the Exchequer. He thought the worst of our troubles were over, the labour situation showed that we had nothing to fear from Bolshevism in this country and that there was good reason to hope that as the tangle due to the strike was smoothed out, coal would fall in price and this one great source of anxiety be removed. Sir Robert Horne has need of all the encouraging signs that he can find, for it is now clear that the finances of the year are in an almost hopeless condition, though a revival of trade in the next few months will improve the yield of the Customs and enable arrears of taxation to be paid off, at present one of the most unpleasant features of the financial situation.

A matter of some interest is the formation of a new Association designed to protect the position of the Income-Tax payer. The first President of the new Association is the banker-shipowner Lord Inchcape and as the subscription to the new body has been at a very low figure, (whilst the need of a body to protect the taxpayer is clear, it is probable that a new group of great importance has arisen. There has been in recent times a marked tendency for income tax returns to be made out by skilled accountants but this an expensive process which the poorer members of the Middle Classes could not afford, and it is these who stand to gain by an association which will look after their interests.

The position of the money-market is

improving. Owing to the fall in bankers' deposit rates, the tendency is to withdraw money from the bankers and to invest it in securities. Whilst this is to be welcomed on some grounds, it will not make the task of the bankers any better, faced as they are with large masses of frozen loans, and it will affect the Government's Treasury Bill policy also. This week's position is a reminder of what would follow upon a wide withdrawal of funds. The Other Deposits at the Bank of England are down some £40 millions, and the result is that the rates for this week's tender for Bills is expected to be at higher rates than have been customary recently.

It is too early as yet to know how the applications for conversion of Stock into the new Treasury Bonds have gone. The opinion until recently was that the offer was not taken advantage of to any considerable extent. The news now is that last-moment applications were very heavy, so that the ultimate result may be better than was expected, though it is clear that the financial problem in the main still awaits a solution.

It is announced that the Imperial Conference has approved of the policy of completing the chain of Imperial Wireless stations, and that the British Government will incur an expenditure of £2 millions in consequence.

BOEKAANKONDIGING.

Dr. G. E. Huffnagel. Economische voorlichting over het Buitenland. Den Haag, Martinus Nijhoff.

Sedert het economische leven zijn localen aard verloren heeft, de geheele wereld tot één uiterst gecompliceerd economisch lichaam is uitgegroeid, bestond er aanleiding voor de ondernemers, om voorlichting te zoeken nopens hetgeen op economisch gebied in het buitenland geschiedt.

Weldra bleken de individueele krachten voor het verzamelen en verwerken der benodigde gegevens te kort te schieten en begon de Staat zijne bemoeiingen op dit gebied. Maar men kan wel bijna zeggen, dat sedert de Staat als economische voorlichter optreedt, de kringen van handel en nijverheid over de resultaten van dien tak van Staatsdienst ontevreden zijn. En er zal reden tot klagen blijven, zoolang die organisatie niet *ingrijpend* gewijzigd wordt.

Vele voorstellen en proefnemingen zijn in dien geest in de verschillende landen gedaan, hier te lande is het bij voorstellen gebleven. De proefnemingen h.t.l. brachten tot nu toe nimmer ingrijpende wijzigingen der organisatie, namen van bureaux veranderden, personen wisselden, maar het wezen der organisatie bleef behouden, op enkele kleine uitzonderingen na, waarop wij later terugkomen. Gedrenkt met dezen geest van behoud, van roeien met de riemen, die men heeft, is ook de jongste serie voorstellen tot verbetering van het systeem, gegeven in de brochure, welke de heer Dr. G. E. Huffnagel onder bovenstaanden titel bij Martinus Nijhoff onlangs het licht deed zien.

In meer dan een opzicht heeft schrijver met dit proefschrift een goed werk gedaan. Niet alleen toch vestigt hij door deze opzettelijke en uitvoerige behandeling in sterke mate de aandacht op een vraagstuk, dat vooral na den oorlog, door de verwarrend snelle verandering in het economische leven, meer dan ooit urgent geworden is, maar tevens geeft het geschrift blijk van grooten ijver bij het verzamelen van op dit onderwerp betrekking hebbend materiaal.

Dit materiaal is ondergebracht in de hoofdstukken II en III van het werk, die respectievelijk geven: een chronologisch overzicht van hetgeen op dit gebied in Nederland gedaan is, en een schets van den tegenwoordigen toestand van den voorlichtingsdienst in enkele vreemde landen. Over het algemeen onthoudt de schrijver zich in deze hoofdstukken van critiek, maar juist door de sobere, nuchtere opsomming der feiten krijgt de lezer een scherpen indruk van het

treurig gemis aan organisatietalent, waarvan de Nederlandsche Regeering op dit gebied gedurende de laatste halve eeuw blijk heeft gegeven. Er dient dadelijk aan te worden toegevoegd, dat de Regeeringen van andere landen, met uitzondering van Amerika, een niet veel beter figuur maken. De grondfout, die als een worm aan de wortels van dit soort organisatie knaagt, is de telkens op andere wijze herhaalde poging om heterogene dingen samen te vatten, om de bij regeeringsbureaux gebruikelijke methodes toe te willen passen op een tak van dienst, die zich daartoe niet leent. De groote struikelblokken voor deze organisatie zijn het competentievraagstuk, de hiërarchische weg en de keuze van het personeel. Zoolang men voor deze drie kwesties geen bevredigende oplossing gevonden heeft, zal elke organisatie of reorganisatie het beoogde doel niet bereiken. Dit doel moet zijn, om den dienst-tak tot de hoogste praktische bruikbaarheid op te voeren.

Zonder in details te willen treden, kan men zeggen, dat het competentievraagstuk aldus kan geformuleerd worden: Moet de economische voorlichtingsdienst worden gecentraliseerd in eene afdeeling van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken of in eene afdeeling van het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel, dan wel moet hij gedeeltelijk onder het eene, gedeeltelijk onder het andere Ministerie ressorteeren, of moet de centrale van dezen dienst een geheel zelfstandig Regeeringsbureau zijn, dat dan onder een eigen Minister kan geplaatst worden of *aangesloten* (niet opgenomen in het Departementaal verband) worden bij het een of ander bestaand Ministerie, zooals dit bijv. met de Hoofddirectie van de Posterijen en Telegraphie en met het Centraal Bureau voor de Statistiek gebeurd is. Dit laatste is m.i. de eenigst goede oplossing. Hiermede verkrijgt men éénheid van leiding, deskundigheid van het centrale bureau, gemak voor het publiek, en men vermijdt tijdverlies, dubbel werk, versnippering van krachten, geharrewar en naijver tusschen verschillende bureaux en Departementen en een massa onnoodige kosten.

De heer Huffnagel betitelt zijn vierde en laatste hoofdstuk: Eenige gedachten over organisatie van den economischen voorlichtingsdienst in Nederland. Het hoofdstuk bevat ook inderdaad geen volledige schets van eene zoodanige organisatie, op enkele punten wordt tot in zeer kleine details afgedaald, terwijl andere hoofdpunten, zooals de hiërarchische weg en de ambtenaarskwestie vrijwel geheel buiten bespreking blijven. In dit vierde hoofdstuk nu zegt hij (pag. 69), dat als men het bestaande niet als uitgangspunt neemt, zich gemakkelijk op het papier eene ideale oplossing der moeilijkheid laat construeeren en wel zou deze z.i. hierin bestaan, dat men een economisch departement opricht, waaraan zoowel de zorg voor het binnenlandsche economische leven als voor het handelsverkeer met het buitenland is opgedragen. Daarin zou ook de economische voorlichting van het binnenland over het buitenland een plaats vinden. Schrijver verwerpt dit denkbeeld, omdat de moeilijkheid zou rijzen, dat „de behartiging van de economische betrekkingen tot het buitenland verricht zouden worden door middel van personeel, dat voor andere werkzaamheden ondergeschikt zal moeten blijven aan het Ministerie belast met de leiding van de *buitenlandsche* politiek, terwijl bij het Departement van algemeen bestuur ingesteld voor het *binnenlandsch* bedrijfsleven administratieve bemoeienissen berusten, waarvan eene vereenigde behandeling met buitenlandse politieke belangen nogal oneigen schijnt.” Ik citeer hier woordelijk, omdat schrijver aan dit betoog de voor het geheele geschrift verder beslissende gevolgtrekking verbindt, dat „vooralsnog” de scheiding tusschen binnen- en buitenlandse overheidsbemoeiing ter zake moet gehandhaafd blijven en men slechts moet volstaan „met het aanbrenge van verbeteringen aan het bestaande”. De redeneering is niet zeer steekhoudend. En wel wegens de premisse. Eene ideale regeling, die niet voor de practijk deugt, is niet

ideaal te noemen. Schrijver had dan ook m.i. moeten onderzoeken, of er niet eene werkelijk ideale regeling te ontwerpen ware, alvorens hij mocht concludeeren tot behoud van het werkelijk niet ideale, dat wij thans op dit gebied bezitten, zij het dan ook eenigszins verbeterd en opgelapt. Wij hebben thans eene afdeeling van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, belast met de zorg voor de handelspolitiek van Nederland in het internationale verkeer en met de zorg voor het consulaire personeel. Aan deze afdeeling, die sedert eenigen tijd den naam Directie voor Economische Zaken (D.E.Z.) kreeg, is tevens opgedragen de zorg voor den economischen voorlichtingsdienst, welke taak zij deelen moet met de afdeeling Handel van het Ministerie van L., N. en H., de vierde afdeeling van het Ministerie van Koloniën en nog enkele andere Bureaux. Past nu een Regeeringsbureau van handelsinformatie in het kader van zulke Departementsafdeelingen? Geenszins. Het zal onder het een of ander Ministerie moeten ressorteeren, omdat er een Minister moet zijn, die er de verantwoordelijkheid voor draagt en er de noodige crediten voor aanvraagt, maar het past niet in het Departementale kader van bestaande regeeringsbureaux, het is een ding op zich zelf, zooals het Centraal Bureau voor de Statistiek, dat ik reeds eenmaal noemde, en dat statistieken over buitenlandse arbeiderstoestanden publiceert, waartoe ook de medewerking van consulaire ambtenaren wordt gebruikt, zonder dat het Centraal Bureau daarom in eene afdeeling van Buitenlandsche Zaken wordt opgelost, en dat douane- en gerechtelijke statistieken bewerkt, zonder bij Financiën of Justitie ingelijfd te worden. Zulk een technisch Bureau kan onder elk Ministerie ressorteeren, maar nooit kan men zeggen, dat het onder een bepaald Ministerie moet ressorteeren. De heer Huffnagel voelt de wenschelijkheid van dit buiten het departementaal verband houden van den economischen voorlichtingsdienst zeer goed, daarom moet het temeer verwondering baren, dat hij aan voornoemde Directie voor Economische Zaken vastknoopt, deze een tijdlang Berichtencentrale noemt, doch die op blz. 86 bij haren waren naam aanduidt. De voorlichtingscentrale moet een zuiver wetenschappelijk bureau blijven; de resultaten harer onderzoekingen zullen eensdeels door publicaties en ondershandsche berichten rechtstreeks den particulieren ondernemers ten goede komen, anderdeels strekken ter voorlichting van de met de praktische regeeringszorg voor het Nederlandsche economische leven belaste organen, die voor binnen- en buitenlandse betrekkingen gescheiden kunnen en moeten blijven, daar het een geheel ander soort werk is, regelende wetten en verordeningen voor het binnenland te maken als te onderhandelen over tractaten of ondersteunen van particuliere reclamaties in het buitenland. Zoowel de afdeeling Handel als de D. E. Z. zijn naar hun wezen zuivere organen van de uitvoerende macht, een economische voorlichtingsdienst is in zijn wezen een wetenschappelijk instituut en al is het een Staatsbureau het is geen regeerbureau.

Overgaande tot de details der organisatie van de competentie, verdeelt de heer Huffnagel de te bewerken stof in drieën, nl. a) de algemeene voorlichting over den economischen toestand in den vreemde, b) de voorlichting over voorschriften door de buitenlandse overheid gegeven, waarmede de koopman in het verkeer met het buitenland heeft rekening te houden en c) de concrete mededeeling van vraag en aanbod op buitenlandse markten. (pag. 10). De stof sub a wil hij ter competentie van D. E. Z. laten vallen, die sub b en c ter competentie van de afdeeling Handel. Hij begrijpt wel, dat zulke subtiële onderscheidingen het publiek in verwarring zullen brengen en geeft detailregelingen, hoe te handelen, als belanghebbenden zich tot het verkeerde adres wenden. Het nut van dit alles zoekt hij in het zooveel mogelijk behouden van het bestaande. Hoe krijgt men echter ooit stoombooten als men krampachtig aan het roeisysteem blijft vastklampen?

Wij noemden naast de competentiequaestie als tweede moeilijkheid den hiërarchischen weg. De bekende fictie, welke aarf dezen weg ten grondslag ligt is, dat iemand, die hooger geplaatst is, het ook beter weet. Deze fictie, die in het ambtelijke zoo menigmaal bezijden de waarheid is, is bij den economischen voorlichtingsdienst, althans in zijne tegenwoordige organisatie, geheel in strijd met de feiten. Bekwaamheden en eigenschappen van geheel anderen aard dan economisch inzicht en kennis spelen een rol bij de toekenning der rangen aan de ambtenaren, welke naast hunne andere bezigheden ook belast zijn met een taak bij de economische voorlichting. Het noodzakelijk gevolg van dezen toestand is gemis aan leiding en bij handhaving van den hiërarchischen weg, een noodeloos tijd- en arbeidroovende administratie. Men heeft dit bezwaar blijkbaar te bevoegder plaatse wel gevoeld in den laatsten tijd, ik meen althans in de aanstelling van de handelsattaché's en in de uitgebreide studies door de D. E. Z. ondernomen nopens het economische leven in Nederland (o.m. blijkende uit het nieuwe Maandschrift Economische Berichten) eene vingerwijzing in die richting te mogen zien. Hierop thans dieper in te gaan zou mij te ver voeren. Maar dat de heer Huffnagel deze kwestie niet overteert, treft als eene lacune in zijn geschrift.

Zeer terecht wil hij het zwaartepunt van het onderzoek van de buitenlandsche economische toestanden en feiten leggen bij de Centrale te 's-Gravenhage, welke zal moeten optreden als hoofdredactie van een economische Berichtenrevue en als economisch inlichtingbureau. Dat hij de verdeling dier centrale over twee Ministeries behouden wil, zeiden wij boven reeds.

De consulaire ambtenaren treden op als correspondenten van dat blad, de redactie verzamelt echter het leeuwendeel van hare gegevens met schaar en lijmpot uit buitenlandsche bladen, periodieken en officieele bescheiden. Gelijk ik reeds deed uitkomen in mijne artikelen van 25 en 26 Mei 1920 in de „Nieuwe Courant”, schijnt ook mij zulk eene organisatie de meest doelmatige toe.

Naast deze Revue, die dus eene verbeterde uitgave van het weekblad „Handelsberichten” zou vormen, met eene andere hoofdredactie en andere stofverdeling, denkt de heer Huffnagel zich eene serie publicaties over speciale onderwerpen, resultaten van bijzondere enquêtes. Deze enquêtes zouden door de centrale naar gelang der omstandigheden uitgevoerd kunnen worden, al of niet met behulp van de buitenlands gevestigde diplomatieke en consulaire ambtenaren of door uit te zenden speciale correspondenten in den vorm van reiscensuls of reizende handelsattaché's. Ook denkt de heer Huffnagel aan de uitzending voor bepaalde enquêtes van deskundigen, die niet tot het diplomatieke of consulaire corps behooren. (blz. 81). En dit voert ons geleidelijk tot de door mij als derde hoofdkwestie aangeduide vraag van de keuze van het personeel. Voor de Centrale van den Voorlichtingsdienst, om zoo te zeggen de generale staf van den Nederlandschen handel, behoeft men bekwame theoretici, die met de practijk van het economische bedrijfsleven en van het materiaal verzamelen in den vreemde vertrouwd zijn, bijv. een doctor in de handelswetenschappen, die een tijdlang op een groot handelskantoor practisch gewerkt heeft en door een stage in den buitenlandschen dienst, de eigenaardigheden van dien dienst heeft leeren kennen. De practijk in Amerika leert, naar schrijver ons mededeelt, dat zulke krachten ook voor de particuliere maatschappijen van zooveel nut zijn, dat deze hun hogere salarissen bieden dan de Staat betaalt, waardoor er een groot verloop onder het personeel ontstaat. Ruime bezoldigingen van staatswege schijnt dus vereischte en tevens eene gezindheid bij de particuliere belanghebbenden, die het als strijdig met het algemeen belang doet beschouwen om uitstekende regeeringsambtenaren door hooge

traktementen te verlokken den Staatsdienst te verlaten.

De buitenlandsche dienst steunt op het diplomatieke en het consulaire corps. Het personeel dier corpsen is met zekere machtsattributen uitgerust, waardoor het niet wel mogelijk is, ook al met het oog op de Staten binnen wier gebied die macht wordt uitgeoefend, om hun aantal in het oneindige te vermeerderen. Voor den berichtendienst zou die vermeerdering van correspondenten echter slechts voordeel kunnen brengen. Vele consulaire ambtenaren zijn dermate met administratief werk overladen, dat zij zich niet voldoende aan de economische berichtgeving kunnen wijden. Beroepsconsulaire ambtenaren en diplomaten worden herhaaldelijk overgeplaatst, waardoor het hun dikwijls niet mogelijk is een diepgaand inzicht te verkrijgen in het economische leven van het land hunner vestiging. De heer Huffnagel laat deze moeilijkheden wel niet geheel onbesproken, doch legt er niet voldoende den nadruk op; hij wil alle werk aan de berichtencentrale doen verrichten en de ambtenaren in den vreemde slechts het aanvullende werk, weliswaar moesten zij in zijn stelsel blijven berichtgeven uit eigen initiatief, maar in hoofdzaak zou hun berichtgevende functie toch worden gereduceerd tot het antwoorden op vragen om inlichtingen van de zijde der berichtencentrale.

Ik heb slechts enkele grepen willen doen uit de rijke stof, ons door den heer Huffnagel geboden, er blijkt uit, dat de moeilijkheden eener organisatie van den economischen voorlichtingsdienst talrijk zijn, doch zij moeten doelbewust onder de oogen gezien worden en schijnen dan niet onoplosbaar.

J. R. C. K. v. B.

ONTVANGEN:

Nederlandsch Assurantierecht, *Brandverzekering*, door Mr. J. G. L. Nolst Trenité, advocaat te Rotterdam. Haarlem, De Erven F. Bohn, 1921.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Ned. { Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15 | Zweeds. R.ksbk 6 6 Juli '21
Bk. { Bel. Binn. Eff. 5½ 19 Oct. '20 | Bk. v. Noorw. . 6½ 6 Juli '21
{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20 | Zwits. Nat. Bk. 4½ 11 Apr. '21
Bk. van Engeland 5½ 22 Juli '21 | Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. . 5 23 Dec. '14 | Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21 | Bank v. Italië . 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 5 25 Juli '21 | F. Res. Bk. N.Y. 5½ 20 Juli '21
Nat. Bk. v. Denem. 6 5 Mei '21 | Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Lonaen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
30 Juli '21	—	3 1)	—	4-9/8	—	4-1/2 1)
25-30 „ '21	—	3-1/4	4 3/8-1/8	4-9/8	—	3-5 1/2
18-23 „ '21	4 1/8-3/8	2 3/4-3	4 3/8-7/8	4-9/8	—	4 1/2-6 1/2
11-16 „ '21	4 1/8-3/8	2 1/2-3	5-1/8	4-9/8	—	5-6 1/2
26-31 J1. '20	3 1/8-1/4	4-5	6 3/8-3/4	4-9/8	—	7-10
28 J.-1 A. '19	3 7/8-4	3 1/2-4	3 3/8	4-9/8	—	4 3/4-16
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/8-1/2	2 3/4	5 1/2-7 1/2

1) Noteering van 29 Juli 1921.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Ook deze week bleef de hausse in g aanhouden en Donderdag bereikte de koers zijn hoogste punt, n.l. 11,70; dienselfden dag zakte de koers weder in tot 11,52, waarna een

verbetering tot 11,60 volgde. Slot heden 11,65. Ook de andere koersen waren in verband hiermede vast, doch ook heel onzeker. Dollars 319—327—325. Parijs 24,70—25,20—25,—. Brussel, zeer fluctueerend, 24,10—24,50—23,80—24,30. Zwitserland bleef sterk gevraagd, waartoe ook het tourisme het noodige bijdraagt, 52,50—53,50.

De koers der Marken bewoog zich voortdurend in dalende richting; 407—412½—401. Oostenrijksche Kronen 40—36.

Opmerksaamheid verdient ook de koers der onafgestempelde biljetten, die Zaterdag voor 0,10 cent waren aangeboden. Buenos Aires bleef gevraagd 94—95: zoo ook Indië op 98¼. De Scandinavische koersen maakten ook de rijzing en daling van Londen mede.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
25 Juli 1921..	11.45	24.72½	4.08	0.39	24.12	3.20
26 " 1921..	11.5½	24.90	4.10	0.37	—	—
27 " 1921..	11.62½	25.12½	4.11	0.38	24.47½	3.24½
28 " 1921..	11.62½	25.12½	4.11	0.38	—	—
29 " 1921..	11.58½	24.90	4.—	0.36	24.06	3.24½
30 " 1921..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. ¹)	11.42	24.60	3.98	0.34	23.80	3.18
Hoogste " " ¹)	11.70	25.25	4.15	0.42½	24.52½	3.28
22 Juli 1921..	11.41½	24.70	4.14½	0.42	24.07½	3.17½
15 " 1921..	11.39½	24.55	4.21	0.45	23.95½	3.13½
Muntpariteit..	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
¹) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm	Kopen-hagen	Chris-tiantia	Zwitser-land	Spanje	Batavia
25 Juli 1921	65 60	49.25	41.50	52.55	40.90	97
26 " 1921	65 50	49.—	41.65	52.85	40.90	97
27 " 1921	65.50	49.—	41.75	53.25	41.10	97
28 " 1921	65.50	49.—	41.75	53.25	41.85	97
29 " 1921	66.40	49.25	41.60	53.35	41.70	97
30 " 1921	—	—	—	—	41.65	97
L'ste d. w. ¹)	65.—	48.45	40.95	52.20	40 80	97
H'ste " " ¹)	66.90	49.60	42.—	53.60	42.—	97
22 Juli 1921	65.35	48.45	41.—	52.30	41.12½	97
15 " 1921	66 45	50.15	42 50	51.85	40.20	97
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	97

*) Noteering te Amsterdam. ¹) Particuliere opgave.

Termijnnoteeringen der Valuta-Kas.

Ecarte tusschen termijnnoteering en contanten koers.
(week van 25—29 Juli 1921.)

	Parijs.	Med. Aug.	Med. Sept.	Med. Oct.
Hoogste B Koers	disagio 2½ ct.	disagio 7½ ct.	disagio 10 ct.	
Laagste B "	gelijk	" 2½ "	" 5 "	
Hoogste L "	agio 2½ "	" 2½ "	" 5 "	
Laagste L "	gelijk	gelijk	gelijk	
België.				
Hoogste B Koers	disagio 5 ct.	disagio 5 ct.	disagio 5 ct.	
Laagste B "	" 2½ "	gelijk	agio 2½ "	
Hoogste L "	agio 2½ "	} agio 5 "	" 7½ "	
Laagste L "	gelijk		" "	
Berlijn.				
Hoogste B Koers	disagio 1 ct.	agio 1½ ct.	} agio 3 ct.	
Laagste B "	" ½ "	" 1 "		" "
Hoogste L "	agio 1½ "	" 3½ "	" 5 "	
Laagste L "	" 1 "	" 2½ "	" 3½ "	
New-York.				
Hoogste B Koers	} disagio ½ ct.	disagio 1½ ct.	disagio 2 ct.	
Laagste B "		" "	" ½ "	" 1¼ "
Hoogste L "		} gelijk	" ¾ "	" 1½ "
Laagste L "			" ¼ "	" ¾ "
Londen.				
Hoogste B Koers	disagio ½ ct.	disagio ½ ct.	disagio ¼ ct.	
Laagste B "	gelijk	agio ¼ "	agio ¼ "	
Hoogste L "	agio 1 "	disagio ¾ "	" 1 "	
Laagste L "	gelijk	agio ¼ "	gelijk	

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mk.)	Zicht Amsterdam. (in cts. p. gld.)
30 Juli .. 1921	3.57.12	7.63	1.23	30.76
Laagste d. week	3.56.12	7.57	1.23	30.71
Hoogste " "	3.57.62	7.73	1.27	31.21
23 Juli .. 1921	3.58.25	7.74	1.28	31.41
16 " .. 1921	3.62.50	7.80	1.32	31.72
Muntpariteit..	4.86.67	5.18¼	95¼	40¼

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	15 Juli 1921	22 Juli 1921	23/29 Juli '21 Laagste	29 Juli '21 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97¼/32	97¼/32	97¼/32	97¼/32
*B. Aires¹)	d. p. \$	43¼/16	43¼/16	43¼/16	44¼/16
Calcutta	£ p. rup.	1/37/16	1/37/16	1/37/16	1/37/16
Hongkong ..	id. p. \$	2/8¾/8	2/9	2/8¾/8	2/9¾/8
Lissabon	d. per Mil.	8	7¼	7¼	8¼
Madrid	Peset. p. £	28.49	27.76	27.75	28.20
*Montevideo¹	d. per \$	40¾/8	40	39	42
Montreal....	\$ per £	4.15	4.03¾/4	4.00	4.04
*R.d.Janeiro	d. per Mil.	7¼/16	7¾/32	7¾/16	7¾/16
Rome	Lires p. £	79.50	80.50	80.50	88.00
Shanghai....	£ p. tael	3/8¾/8	3/8¾/8	3/8	3/10¼/4
Singapore ..	id. p. \$.	2/327/32	2/327/32	2/32/8	2/41/32
*Valparaiso..	peso p. £	35.60	35.80	35.70	36.40
Yokohama ..	£ per yen	2/7¾/4	2/8¼/4	2/8¼/4	2/8¾/4

*Koersen der vooraangaande dagen. ¹) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
30 Juli 1921	—	61¼
23 " 1921	38	60¼
16 " 1921	37¼	60¼
9 " 1921	37½	61
31 Juli 1920	56¾	93¾
2 Aug. 1919	56½	108 ¹)
20 Juli 1914	24¼/16	54¼

¹) Noteering van 1 Augustus 1919.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 Augustus 1921.

Activa.	
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 183.263.916,98½ B.-bk. " 21.385.262,69½ Ag.-sch. " 64.607.109,16½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	f 269.256.288,84½
Idem eigen portef.	f 48.531.280,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	" 48.531.280,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 53.295.187,09½ B.-bk. " 21.064.232,30 Ag.-sch. " 83.951.011,18½
Op Effecten	f 157.359.730,58
Op Goederen en Spec.	950.700,—
Voorschotten a. h. Rijk	" 158.310.430,58
Munt en Muntmateriaal	" 13.545.170,90
Munt, Goud	f 56.237.620,—
Muntmat., Goud	„ 549.730.929,59
	f 605.968.549,59
Munt, Zilver, enz.	" 10.977.343,93
Muntmat., Zilver	" " " "
Effecten	" 616.965.893,52
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.257.206,75
id. van ½ v. h. kapit.	" 3.899.754,37½
Geb. en Meub. der Bank	" 9.156.961,12½
Diverse rekeningen	" 3.747.500,—
	" 19.010.363,90
	f 1.138.523.888,87
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefondsen	" 5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop	" 1.038.587.780,—
Bankassigatiën in omloop	" 2.385.982,55
Rek.-Cour. } Het Rijk f	
saldo's: } Anderen	„ 63.235.397,28½
Diverse rekeningen	" 63.235.397,28½
	" 8.928.000,41
	f 1.138.523.888,87

NED. BANK 1 Augustus 1921 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 395.383.435,47½
 Op de basis van ½ metaaldekking „ 174.541.603,51½
 Minder bedragen bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 19.769.171.773,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Mees	Minder
Disconto's	9.031.772,59½	
Buitenlandsche wissels..		51.859,—
Beleeningen	6.533.026,39½	
Goud	—	
Zilver		161.328.83½
Bankbiljetten.....	25.797.410,—	
Part. Rek.-Crt. saldo's ..	9.797.507,28	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
1 Aug. 1921.....	605.969	10.997	1.038.588	65.621
25 Juli 1921.....	605.969	11.159	1.012.790	55.867
18 „ 1921.....	605.969	11.323	1.019.299	55.418
11 „ 1921.....	605.969	11.422	1.027.764	81.280
4 „ 1921.....	605.969	11.671	1.032.298	113.409
2 Aug. 1920.....	636.338	15.351	1.046.620	96.508
2 Aug. 1919.....	646.539	6.089	1.022.892	66.751
25 Juli 1914.....	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar metaalsaldo	Dekningspercentage
1 Aug. 1921	269.256	***	158.310	395.383	58
25 Juli 1921	260.225	118.700	131.777	402.655	56
18 „ 1921	262.090	114.700	132.560	401.595	57
11 „ 1921	297.873	128.700	132.803	394.841	56
4 „ 1921	303.189	125.700	162.587	387.758	54
2 Aug. 1920	91.057	—	327.015	422.268	57
2 Aug. 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van ½ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	18 Juli 1921	25 Juli 1921
Aan schatkistpromessen..	f 481.170.000,—	f 483.350.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	„ 114.700.000,—	„ 118.700.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 173.329.000,—	„ 177.465.000,—
Aan zilverbons	„ 39.963.733,25	„ 39.956.909,75

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
23 Juli 1921.....	227.000		302.500	128.000
16 „ 1921.....	231.500		308.500	117.000
9 „ 1921.....	233.750		311.500	117.000
11 Juni 1921.....	224.938	15.510	319.042	138.100
4 „ 1921.....	225.040	14.913	312.237	151.348
28 Mei 1921.....	225.302	14.421	309.339	134.123
21 „ 1921.....	223.752	14.794	308.329	132.295
24 Juli 1920.....	205.346	6.128	334.210	185.810
26 Juli 1919.....	142.281	5.104	263.364	88.055
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekningspercentage
23 Juli 1921	198.000		***	140.900	53	
16 „ 1921	191.000		***	146.400	54	
9 „ 1921	188.500		***	148.150	53	
11 Juni 1921	39.804	20.522	113.071	35.124	149.424	52
4 „ 1921	38.156	21.039	121.432	34.926	147.679	51
28 Mei 1921	38.504	20.400	103.300	33.031	151.358	54
21 „ 1921	37.123	23.484	112.980	28.247	150.747	54
24 Juli 1920	27.294	19.439	171.880	23.469	107.629	41
26 Juli 1919	10.060	19.301	74.918	10.327	79.367	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van ½ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
23 April 1921 ..	1.129	2.126	928	2.081	392
16 „ 1921 ..	1.127	2.235	885	2.059	399
9 „ 1921 ..	1.126	2.268	708	2.049	388
2 „ 1921 ..	1.120	2.246	863	2.059	425
26 Mrt. 1921 ..	1.141	2.195	801	2.052	188
19 „ 1921 ..	1.140	2.247	751	2.045	206
24 April 1920 ..	1.061	1.708	944	1.740	655
26 April 1919 ..	997	1.315	848	1.341	205
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
27 Juli 1921	128.370	128.283	325.214	28.500	288.736
20 „ 1921	128.367	127.718	323.966	28.500	287.635
13 „ 1921	128.374	127.956	325.503	28.500	289.097
6 „ 1921	128.369	129.108	325.407	28.500	288.892
29 Juni 1921	128.367	129.006	323.884	28.500	287.750
22 „ 1921	128.357	127.478	324.949	28.500	288.397
28 Juli 1920	123.234	125.369	361.911	28.500	331.529
30 Juli 1919	88.415	79.367	338.787	28.500	323.327
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekningsperc. 1)
27 Juli '21	43.188	78.001	15.374	106.436	18.557	15,20
20 „ '21	82.718	82.275	16.936	149.286	19.100	11,49
13 „ '21	76.003	77.613	19.665	134.964	18.868	12,20
6 „ '21	63.798	85.102	19.721	129.041	17.711	11,90
29 Juni '21	61.203	85.828	15.297	131.740	17.810	12,10
22 „ '21	58.495	78.905	16.937	121.992	19.329	13,90
28 Juli '20	59.912	75.481	15.149	118.650	16.315	12,20
30 Juli '19	43.144	81.746	17.881	116.554	27.478	20 ½
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ½

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekningsperc. 1)
21 Juli '21	1.105.645	1.091.556	6.344.943	74.997.125	10
14 „ '21	1.102.994	1.091.544	5.511.748	75.352.635	11
7 „ '21	1.102.628	1.091.660	6.677.169	75.839.226	12
30 Juni '21	1.102.768	1.091.564	8.312.208	75.321.095	13
23 „ '21	1.102.163	1.091.564	10.477.066	71.986.713	16
15 „ '21	1.101.476	1.091.566	11.357.383	71.883.643	17
23 Juli '20	1.097.807	1.091.715	17.254.498	53.983.147	34
23 Juli '19	1.131.533	1.111.757	8.844.925	29.345.861	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Cit.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
21 Juli 1921	1.470.787	9.928.184	14.673.700	6.273.000
14 „ 1921	1.516.264	14.584.808	14.045.000	5.441.900
7 „ 1921	1.494.519	9.927.044	15.355.300	6.606.800
30 Juni 1921	1.565.406	20.392.708	17.068.000	8.240.900
23 „ 1921	1.662.354	11.112.483	19.179.900	10.403.100
15 „ 1921	1.706.930	14.690.767	20.174.200	11.287.800
23 Juli 1920	39.452.371	14.595.463	3.497.100	17.212.200
23 Juli 1919	28.589.066	8.170.764	20.740.700	8.823.300
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
28 Juli '21	5.521.076	1.948.367	275.285	632.191	25.100.000
21 " '21	5.520.888	1.948.367	274.947	633.868	25.000.000
14 " '21	5.520.736	1.948.367	274.925	637.034	26.200.000
7 " '21	5.520.505	1.948.367	274.565	668.412	25.300.000
29 Juli '20	5.589.174	1.978.278	247.636	618.975	25.550.000
31 Juli '19	5.567.076	1.978.278	299.880	897.352	23.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	2.769.361	74.740	2.167.242	36.941.450	3.229.368	22.265
	2.586.578	76.123	2.208.310	37.269.951	2.770.225	31.306
	2.708.782	78.482	2.214.061	37.555.470	2.703.190	23.437
	2.746.690	87.088	2.274.401	37.667.080	2.689.395	22.932
	2.032.907	508.039	1.917.244	37.695.875	3.306.566	109.618
	945.253	750.617	1.247.169	35.024.725	2.919.886	48.801
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. sald.	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. partit.
28 Juli '21	325.109	84.653	480.000	720.372	6.138.109	317.882
19 " '21	325.453	84.652	480.000	697.199	6.092.590	381.167
14 " '21	327.176	84.653	480.000	728.590	6.126.750	394.082
7 " '21	327.262	***	***	757.397	6.119.845	406.686
29 Juli '20	356.511	84.653	480.000	720.648	5.387.493	1.505.623

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
6 Juli '21	2.477.806	1.735.703	—	153.405	2.671.916
29 Juni '21	2.461.931	1.730.795	—	163.527	2.634.475
22 " '21	2.450.488	1.734.175	—	169.517	2.639.319
15 " '21	2.445.568	1.678.340	—	170.056	2.674.435
9 Juli '20	1.971.316	1.288.096	111.531	136.877	3.180.948
11 Juli '19	2.111.824	1.277.467	—	68.387	2.538.127

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
6 Juli '21	1.832.499	1.713.152	102.103	60,0	76,0
29 Juni '21	1.803.165	1.685.788	102.184	60,8	77,3
22 " '21	1.793.451	1.697.247	102.177	60,4	76,8
15 " '21	1.760.879	1.929.227	102.156	56,8	72,6
9 Juli '20	2.934.184	1.505.216	94.639	43,1	47,5
11 Juli '19	2.296.348	2.588.427	82.851	50,3	60,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
29 Juni '21	817	11.873.241	1.241.465	13.366.894	2.933.118
22 " '21	817	11.863.069	1.254.660	13.371.133	2.919.332
15 " '21	817	11.877.921	1.442.890	13.737.497	2.942.901
8 " '21	818	11.877.693	1.281.294	13.169.425	2.931.310
3 Juli '20	814	16.928.893	1.445.713	14.294.352	2.700.371
3 Juli '19	773	14.499.413	1.269.102	12.871.212	1.758.103

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 Augustus 1921.

Princiepelijk is er gedurende de laatste week op de beurzen van binnen- en buitenland slechts uiterst weinig veranderd; het algemeen aspect is precies hetzelfde gebleven. Alleen zijn de verschillen, die reeds bestonden, nog een weinig scherper geaccentueerd. Zoo is te Berlijn een hernieuwde „golf” ontstaan, die vrijwel alle koersen der daar ter plaatse verhandelde waarden met onweerstaanbare kracht omhoog heeft gedreven. De oorzaak moet dan ook thans weer louter en alleen in den toestand op de deviezenmarkt worden gevonden. Ondanks de reeds verstrekte credieten, ondanks de geruchten omtrent verdere voorschotten, zijn de buitenlandse wisselkoersen bijna ononderbroken gemonteerd, gepaard gaande met een evenredige verzwakking van de eigen valuta. Hierbij is deze week nog gekomen de wilde speculatie-zucht van het publiek, dat in den loop der wisselkoersen, benevens in den binnen- en buitenlandschen politieken toestand, alle aanleiding vindt het gereede geld om te zetten in waarde-papieren.

Een beschouwing van de koersen der voornaamste fondsen toont aan, dat deze week het hoogste, ooit bereikte niveau is behaald. Zooals steeds, wordt ook thans rijp en groen door elkaar genomen; het feit, dat men een *aandeel* in handen krijgt, in ruil voor de zoo sterk gedaalde Marken, is voor velen reeds reden genoeg om alles te betalen, dat er op een gegeven moment voor wordt verlangd. Als sprekend voorbeeld moge hier worden vastgelegd het feit, dat voor 6 pCt. preferente aandelen Gebr. Stollwerck 194 pCt. werd betaald, hoewel dit fonds niet winstdeeltend is, derhalve nooit meer dan 6 pCt. dividend kan afwerpen. Het sterkst is echter wel, dat het op ieder willekeurig moment door de directie à 120 pCt. kan worden afgelost, zoodat houders zich voortdurend aan het gevaar bloot stellen een zeer aanmerkelijk verlies te moeten dragen. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat onder deze omstandigheden het werk bij de banken en bij de commissie-kantoren bijna niet meer te beheeren is, te minder, omdat thans voorloopig de beurs ook des Dinsdags wederom geopend zal blijven. Op deze wijze staan zoowel levendigheid als koersbeweging in zeer scherpe tegenstelling met vrijwel alle andere markten in Europa en in Amerika.

Vooral te Parijs komt dit sterk tot uiting. Hier is de beurs in zoodanige mate beïnvloed door vacantie-stemming en door min of meer somber gekleurde vooruitzichten aangaande de naaste economische toekomst, dat er van handel bijna geen sprake is. Wat die vooruitzichten betreft, heeft het ter beurze een zeer onaangename indruk gemaakt, dat de keerzijde van de protectionistische maatregelen van den laatsten tijd zoo sterk naar voren is gekomen. Telkens weer is de schaal der invoerrechten verhoogd, met het gevolg, dat alleen de allernoodzakelijkste artikelen in Frankrijk worden ingevoerd, maar tevens met zich vorende dat nu ook de uitvoer sterke belemmeringen ondervindt. Want meer en meer besluiten de omringende landen tot represaille-maatregelen. Op het oogenblik zijn het nog voornamelijk Zwitserland en België, die openlijk tot dergelijke tegen-maatregelen hun toevlucht hebben genomen, doch het stille verzet komt nog sterker tot uiting, o.a. in de onmogelijkheid om met diverse landen handels-verdragen af te sluiten. Het eenige verdrag, dat in den laatsten tijd tot stand is gekomen, is dat met Finland, terwijl daartegenover b.v. Tschecho-Slowakye geweigerd heeft tot onderteekening over te gaan. In dit verband zijn met laatstgenoemd land reeds nieuwe onderhandelingen aangeknoopt, doch het valt te voorzien, dat de handels-beweging toch krachtige belemmering zal ondervinden. Een en ander heeft de beurs niet onberoerd gelaten.

Te Londen heeft de beurs geen enkele aanleiding tot bijzondere besprekingen gegeven. In het algemeen was de tendens er niet zeer opgewekt te noemen; de Iersche oplossing laat te lang op zich wachten, dan dat er een gunstige werking op de beurs van zou kunnen uitgaan.

Te New York is van een bepaalde stemming eigenlijk geen sprake geweest. Toch waren de omzetten niet zoo heel gering te noemen, vooral indien men den tijd van het jaar hierbij in aanmerking neemt. Doch de variaties hebben zich binnen uiterst enge grenzen bewogen. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan het voorhanden-zijn van tegenstrijdige motieven, waarvan de ééne soort gunstig, de andere daarentegen remmend op den ondernemingslust inwerkt. Tot de eerste rubriek kunnen gerekend worden de berichten omtrent den te velde staanden oogst, welke sterk medevalt. Tevens is hierbij naar voren gekomen, dat de bedreigingen der boeren, dat zij hun velden braak zouden laten liggen, indien de Regeering geen minimum-opbrengst garandeerde, slechts ijdel vertoon zijn geweest. De bebouwde oppervlakte

is integeneel thans nog grooter dan een jaar geleden. Bovendien wordt door de optimisten naar voren gebracht, dat de grootste storingen, door de deflatie in het economisch leven te voorschijn geroepen, thans wel achter den rug liggen; zij concluderen deze opinie uit de staten der 820 medeleden van het Federal-Reserve-systeem. Uit de wekelijksche balansen dezer bank-instellingen blijkt, dat sinds den aanvang van het jaar het totaal aan disconteerings en voorschotten gedaald is met 1311 miljoen dollar en dat deze vermindering juist in de laatste weken de grootste proporties heeft aangenomen.

Toch zijn er nog ongunstige factoren voldoende en juist deze zijn het die een opwaartsche beweging ter beurze voortdurend in den weg staan. Allereerst de deplorable toestand van de staal-nijverheid; voor het eerst sinds een aantal jaren toont de driemaandelijksche staat van de Steeltrust een deficit aan na aftrek van het dividend op de preferente aandelen. Voorts ziet men met bezorgdheid de eischen van de geldmarkt tegemoet, als tegen het najaar de nieuwe oogst gefinancierd zal moeten worden.

Te onzent is over het algemeen slechts weinig verandering ingetreden, hoewel de stemming, als geheel genomen, zwak is geweest. Dit geldt niet voor de staatsfondsenmarkt, waar men eerder een betere tendens heeft aangetroffen. Even was er vrij groot aanbod te constateeren in de nieuwe 7 pCt. obligaties der Indische leening, zoodat zij voorbijgaand onder pari zijn gekomen, doch ook dit herstelde zich spoedig. Buitenlandsche soorten werden in het openbaar bijna niet verhandeld.

	26 Juli	29 Juli	1 Aug.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	90 ¹⁵ / ₁₆	91	91 ¹ / ₂	+ 1 ⁹ / ₁₆
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	89 ¹ / ₂	89 ⁹ / ₁₆	89 ⁷ / ₈	+ 3/8
4 % " " " 1916	82 ⁷ / ₈	82 ⁷ / ₁₆	83 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₈
3 ¹ / ₂ % " " "	74	74	73 ³ / ₄	- 1/4
3 % " " "	62	62 ¹ / ₈	62 ⁵ / ₃₂	+ 3/32
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	51 ¹ / ₄	52	52	+ 3/4
5 % Oost-Indië 1915	90 ¹ / ₄	90 ⁹ / ₈	90 ⁷ / ₈	+ 3/8
6 % " " " 1919	93 ¹⁵ / ₁₆	94 ¹ / ₄	94 ¹¹ / ₁₆	+ 3/4
4 % Oostenr. Kronenrente	3 ¹ / ₁₆	2 ¹⁵ / ₁₆	2 ¹⁵ / ₁₆	- 1/8
5 % Rusland 1906	8 ¹ / ₁₆	8 ³ / ₈	8 ³ / ₈	+ 3/16
4 % Rusl. bij Hope & Co.	8 ¹ / ₈	7 ⁵ / ₈	7 ⁵ / ₈	- 1/8
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	63	63	63	
4 % Japan 1899	57	57	58 ¹ / ₈	+ 1 ¹ / ₈
4 % Argentinië Buitenl..	53 ¹ / ₁₆	53 ¹ / ₁₆	54 ¹ / ₈	+ 1 ¹ / ₁₆
5 % Brazilië 1895	52	53	53	+ 1
7 % Staatsspoor	104	103 ¹ / ₂	103 ¹ / ₄	- 3/4
7 % Amsterdam	102	102	102 ³ / ₄	+ 3/4

Vrij opgewekt is de suiker-afdeeling geweest. De berichten uit Indië omtrent afdoeningen door de V. J. S. P. komen tamelijk regelmatig binnen en hieruit blijkt, dat de stemming op de markt voor het product stabiel blijft, zoodat de aangesloten fabrieken de kans hebben nog een mooien middenprijs voor de door hen ingebrachte suikers te kunnen maken. Hierbij komt, dat de prijs voor Cuba-suiker ook geen flauwe tendens aantoonst; een en ander werkt samen om iets meer vertrouwen te wekken in de toekomst van de betrokken aandelen. Zij het dan ook nog slechts in zeer bescheiden mate, zoo vallen er op dit oogenblik reeds orders uit het publiek te constateeren, die op sommige dagen met dekkings-aankopen samenwerken om de afdeeling een opgewekt aanzien te verschaffen.

Geheel anders is het gesteld met de andere hoofd-afdeeling, die voor petroleum-waarden. Reeds lang was de tendens „zwaar” voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij, doch nu hierbij thans nog gekomen zijn de berichten omtrent een dalende richting der prijzen voor „Standard White”, benevens die omtrent wachtgeld-regelingen voor het personeel der „Bataafsche Petroleum Mij.”, omdat het bedrijf in Indië eerder beperkt dan uitgebreid wordt, heeft een deel van het publiek er de voorkeur aan gegeven reeds direct tot realisatie over te gaan. Hierbij werkte ook nog als deprimeerende factor het gerucht, dat de Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Mij. aan de markt zou komen met een nieuwe uitgifte van aandelen. De markt heeft dan ook in lustelooze stemming de berichtsweek verlaten.

Mede onder den sterken druk van verkoop-orders was de afdeeling voor handelsondernemingen. Vermoedelijk moet dit worden toegeschreven aan het verslag van de „Trans-Oceana”, dat nog eens in ontstellende cijfers de reeds bekende geweldige verliezen illustreerde en aan het feit, dat de Compania Mercantil Argentina nog voorloopig niet met haar verslag kan komen, terwijl ter beurze reeds circuleerde, dat een mooi slot-dividend tegemoet kon worden gezien.

De markt voor rubberwaarden was eerder veel beter van toon. Het schijnt langzamerhand door te dringen, dat er zeer sterk overdreven is ten aanzien van de sombere voorspellingen voor de toekomst van het product. Althans ziet men in bescheiden mate voortdurend bona-fide-aankopen, hetgeen te opmerkelijker is, omdat het bekende valorisatieplan vermoedelijk niet doorgevoerd zal kunnen worden. Ongeacht deze mislukking echter acht men in ingewijde kringen den toestand niet al te ernstig.

Tabakken zonder veel animo met een prijshoudende tendens.

	26 Juli	29 Juli	1 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	159 ¹ / ₂	159 ¹ / ₂	159 ¹ / ₂	
Koloniale Bank	137 ¹ / ₂	136 ¹ / ₂	141	+ 3 ¹ / ₂
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	159 ¹ / ₂	158	157 ¹ / ₄	- 2 ¹ / ₄
Rotterd. Bankvereniging ..	111	111	111 ¹ / ₄	+ 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek ..	112	112	110	- 2
Van Berkel's Patent	93 ¹ / ₈	94	94	+ 7/8
Insulinde Oliefabriek	37	37 ³ / ₄	38 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	91 ¹⁵ / ₁₆	93	90*	- 1 ¹⁵ / ₁₆
Hollandia Melkproducten ..	205	205	205	
Philips' Gloeilampfabriek ..	285	289 ¹ / ₂	289 ¹ / ₂	+ 4 ¹ / ₂
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	
Vereenigde Blikfabrieken ..	90 ³ / ₄	90	90	- 3/4
Compania Mercantil Argent.	137 ¹ / ₂	131 ¹ / ₂	123	- 14 ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	168	164 ¹ / ₂	167 ¹ / ₄	- 1/4
Handelsver. Amsterdam ...	407 ³ / ₄	410 ¹ / ₂	417 ¹ / ₄	+ 10
Holl. Transatl. Handelsver.	32	34	34	+ 2
Linde Teves & Stokvis	100	93	96	- 4
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	45	44	45	
Tels & Co's Handel-Mij.	53	50	49	- 4
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	182	177 ³ / ₄	175 ¹ / ₂	- 6 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	496	496	485	- 11
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	43 ¹ / ₂	43	43	- 1/2
Steauna Romana Petroleum				
Mij. .. Afgest. Aand.	54	51	52	- 2
Amsterdam-Rubber-Mij. ...	97	101	103	+ 6
Nederl.-Rubber-Mij.	48	49	46	- 2
Oost-Java-Rubber-Mij.	141	146 ¹ / ₂	147 ¹ / ₂	+ 6 ¹ / ₂
Deli-Batavia	327 ¹ / ₂	339 ¹ / ₂	339 ¹ / ₂	+ 12
Deli-Maatschappij	327 ¹ / ₂	327	327	- 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij ..	309 ¹ / ₂	306	306	- 3 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	415	409 ¹ / ₂	414	- 1

* Ex. div.

De scheepvaartmarkt reageerde vrij sterk op de opleving van de laatste weken. Bijna geen enkel fonds kon de behaalde verbeteringen tot het einde toe behouden, terwijl de levendigheid voor deze afdeeling zeer sterk is ingekrompen.

	26 Juli	29 Juli	1 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	220	209	209	- 11
" " " „gem.eig.	211 ¹ / ₂	200	199	- 12 ¹ / ₂
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. ...	95	95	95	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	86 ¹ / ₂	86 ¹ / ₂	86 ¹ / ₂	
Java-China-Japan-Lijn	153	138	139	- 14
Kon. Hollandsche Lloyd ...	72 ¹ / ₄	70	70	- 2 ¹ / ₄
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	116	117	117	+ 1
Koninkl.-Paketsvaart Mij. ...	116 ¹ / ₄	111	114 ³ / ₄	- 1 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	95	95	95	
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	120	121	120 ⁷ / ₈	+ 7/8
Nievelt Goudriaan	225	223	223	- 2
Rotterdamsche Lloyd	166	154 ³ / ₄	156 ³ / ₄	+ 3/4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	95	95	95	
" " „Nederland” ..	186 ¹ / ₂	185	181 ¹ / ₂	- 5
" " „Noordzee” ...	43	38 ³ / ₄	38 ³ / ₄	- 4 ¹ / ₄
" " „Oostzee”	98	98	98	

De Amerikaansche markt was zeer vast in verband met de hernieuwde stijging van den dollarkoers.

	26 Juli	29 Juli	1 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	153	160	160	+ 7
Anaconda Copper	95 ¹ / ₁₆	97 ¹⁵ / ₁₆	95 ¹ / ₂	+ 7 ¹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	93	93 ³ / ₄	95 ³ / ₈	+ 2 ³ / ₈
Atchison Topeka	104 ¹ / ₂	108 ¹ / ₂	110	+ 5 ¹ / ₂
Southern Pacific	96	100	101 ¹ / ₂	+ 5 ¹ / ₂
Union Pacific	151 ³ / ₄	152 ³ / ₄	153 ³ / ₄	+ 2
Int. Merc. Marine orig. Com.	14 ¹ / ₂	16 ⁷ / ₈	14 ⁷ / ₁₆	- 1/16
" " " „ prefs.	62	61 ³ / ₄	61 ⁷ / ₈	- 1/8

De geldmarkt is iets vaster geworden; prolongatie ten slotte 3¹/₂ pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

Het had er allen schijn van, dat in de afgelopen week de droogte gebroken was. Een depressie trok over West-Europa, die stormachtig weer met regen bracht en algemeen onwaakte zoowel hoop als vrees. Hoop voor het weiland, bieten en knolgewassen, vrees voor de graanogsten, die men vrij algemeen aan het oogsten is. Maar na een enkelen dag van buig weer werd het wederom droog en in de meeste streken was de totaal-neerslag onbeteekenend. Zoowel opbrengst als kwaliteit van de wintergewassen zijn zeer goed, van het zomergraan middelmatig tot slecht. Wegens de verschillende uitkomsten van zeer dicht bij elkaar gelegen streken, zal het moeilijker dan gewoonlijk zijn van de totaal-opbrengst een goeden indruk te krijgen.

Terwijl Argentinië wekelijks groote hoeveelheden maïs verscheept, kan het van zijn tarwe maar niet scheiden. De maand Augustus is aangebroken, en naar schatting is er nog geen derde gedeelte van het exportsaldo verscheept. En in den laatsten tijd nemen de verschepingen nog veel eer af dan toe. Verkoopen van La Platatarwe behooren dan ook tot de groote zeldzaamheden, en in dat licht bezien is het maar goed, dat Noord-Amerika zoo goed van tarwe voorzien is, want van de andere landen is het alleen Australië dat nog op eenigszins belangrijke wijze aan de voorziening van het importeerende Europa bijdraagt. Wel zijn de berichten van goeden regenval in Indië bemoedigend voor het volgende seizoen, maar voorloopig kan men geen verschepingen van dat land verwachten. De totaalverschepingen van tarwe zijn de laatste weken wat afgevallen en waar toch nog nergens bijzonder groote voorraden bestaan, moeten er toch weer spoedig ruimere verschepingen op volgen. Hiertoe zijn de Vereenigde Staten met Canada zeer goed in staat, zelfs al zijn de berichten nu niet onverdeeld gunstig; men spreekt van teleurstellende opbrengst der wintertarwe en van te veel droogte en warmte voor de zomertarwe. De schatting van den totaalooft zal waarschijnlijk ongeveer gelijk aan die van verleden jaar zijn, maar voor zoover er tot nog toe op de berichten is af te gaan, is Canada dit jaar, wat tarwe betreft, het land van belofte. En zoo zal waarschijnlijk de zichtbare voorraad aldaar blijven stijgen, niettegenstaande groote uitvoeren.

Een belangrijk vraagstuk, wat betreft de consumptie, is, hoe men Oost-Europa beschouwen moet. Er wordt veel gepraat over hongersnood in Rusland ten gevolge van mislukte oogsten. De berichten kunnen niet als betrouwbaar gelden, wat evenwel weer niet beteekent, dat ze niet juist zijn. Maar al begint het besef tot de overige menscheid door te dringen, dat heel veel medemenschen in Rusland van honger en gebrek omkomen, er moet meer gebeuren, wil dit tot verschepingen van graan naar de hongerdistricten aanleiding geven. En indien er zich werkelijk een „Relief-Committee” vormt, dat macht genoeg

heeft om de distributie in Rusland te organiseeren, dan moet het dit noodzakelijk doen door allereerst de verkeersmiddelen te verbeteren, en zou het dan niet tevens het benoedigde graan vinden in Rusland zelf? Wij kunnen de vraag niet beantwoorden, maar vreezen ook, dat zij niet beantwoord zal worden, omdat het wel niet mogelijk zal blijken in het land der bolsjewiki een Relief Committee te vormen.

De vraag voor voergraan blijft groot en de reden der eenigszins teruglopende prijzen van maïs ligt dan ook in de groote verschepingen. Hierbij is Argentinië niet zuinig. Meer dan honderdduizend tons wordt er wekelijks verzonden, terwijl daarenboven Noord-Amerika ook nog aardig van de partij is. In de afgelopen week was er niettegenstaanden den vasten dollarkoers veel aandrang tot verkoopen van de Staten tot lagere prijzen. Het antwoord van Europa hierop was maar zwak, al kwamen er toch regelmatig zaken tot stand, zoowel met Liverpool als met Nederland, Duitsland en vooral ook met Scandinavië. Ook van La Plata-maïs gaven de Europeesche markten teekenen van verzadigdheid, al hebben zich nog vrijwel nergens onverkochte voorraden opgehoopt. De Donau verscheept slechts matig, maar de verwachtingen zijn goed en op die manier zal hoogstwaarschijnlijk aan de ontengzeglijk krachtige vraag het hoofd geboden kunnen worden.

De nieuwe gerstooft in de Staten schijnt van te licht gewicht te zijn. Ofschoon de omzetten in dit artikel minder waren, bleef toch bij gebrek aan aanbod de grondtoon vast.

Voor haver heeft men in veel streken met een zeer vroegen, maar toch vrij slechten oogst te doen. Ten gevolge van goede vraag blijven de prijzen goed gehandhaafd.

Voor lijnzaad was de stemming kalmer, al konden de prijzen zich ten slotte aan de meeste markten handhaven. De groote verschepingen zijn natuurlijk voor Argentinië een factor tot stijging, voor Europa een tot daling der prijzen. In Europa waren het dan ook voornamelijk enkele tweedehands zaken, die tot stand kwamen.

Nederland. Ook deze week bleef de belangstelling van de molenaars voor tarwe tot spoedige levering beperkt.

Ook hier ging er voortdurend wat in maïs om, maar een merkbare prijsstijging bracht dit niet. In gerst en haver zijn de voorraden uiterst gering. Aangezien de olie zich vaak in dalende richting bewoog, was er weinig attentie voor zaad. Er begint nu meer onverkocht zaad aan te komen. Voor lijnkoeken verminderde de vraag en dientengevolge liepen de prijzen iets terug.

SUIKER.

De gunstige vooruitzichten voor den Europeeschen biet-suikeroot zijn verminderd door de aanhoudende droogte, die in districten met zandige gronden den groei der bieten belemmert.

In sommige gedeelten van Frankrijk, België en

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Juli	Maïs Juli	Haver Juli	Tarwe Aug.	Maïs Aug.	Lijnzaad Aug.
30 Juli '21	123,—	62 ¹ / ₂	35 ¹ / ₂	18,75	9,30	24,45
23 „ '21	122,—	63 ³ / ₄	38 ³ / ₈	18,65	9,50	24,40
30 Juli '20	229,—	133,—	69,—	23,70	8,95	24,40
30 Juli '19	226,—	198,—	79 ³ / ₄	18,85	11,10	41,50
30 Juli '18	226,—	154,—	74 ³ / ₄	11,90	5,75	25,40
20 Juli '14	82 ¹ / ₂	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40 ² / ₃	5,38 ² / ₃	13,70 ² / ₃

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) Juli.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	1 Aug. 1921	25 Juli 1921	1 Aug. 1920
Tarwe*	22,—	22,—	35,—
Rogge (No. 2 Western) ¹)	20,—	21,50	30,—
Maïs (La Plata)	248,—	256,—	350,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	302,—	305,—	445,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³)	14,50	14,50	24,—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ⁴)	202,50	210,—	230,—
Lijnzaad (La Plata)..... ⁴)	500,—	—	770,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) p. 1000 K.G. ⁴) per 1960 K.G. * NE 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	25-30 Juli 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdvak 1920	25-30 Juli 1921	Sedert 1 Jan. 1921	Overeenk. tijdvak 1920	1921	1920
Tarwe	33.182	743.876	278.791	1.088	12.010	93.175	755.886	371.966
Rogge	—	84.975	46.288	—	325	515	85.300	46.743
Boekweit	—	3.500	2.825	—	500	—	4.000	2.825
Maïs	30.488	532.347	191.489	—	41.680	29.918	580.027	221.407
Gerst	3.029	143.910	18.615	—	6.398	918	150.308	19.533
Haver	—	45.853	20.178	—	1.154	—	47.012	20.178
Lijnzaad	—	7.502	23.321	—	50.748	8.798	122.250	31.819
Lijnkoek	3.120	70.997	25.394	—	15.370	1.406	86.267	26.800
Tarwemeel	1.600	29.707	19.032	—	1.070	—	30.777	19.032
Andere meelsoorten	3.672	23.229	4.767	—	1.263	100	24.492	4.867

Tsjecho-Slowakye, waar bij de droogte nog insectplag kwam, werd volgens F. O. Licht aan de te velde staande bieten ernstige schade gedaan. Over het algemeen, speciaal in Duitschland en op de kleigronden in Nederland werd door het gebrek aan neerslag de groei der bieten slechts verlangzaamd en mag bij spoedig intreden eener normale weersgesteldheid een goede oogst verwacht worden.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1921	1920	1919	
Duitschland 1 Juni....	368.177	248.148	637.888	tons
Tsjecho-Slowakye 1 Juni	309.701	188.551	280.000*	"
Frankrijk 1 Mei.....	154.907	93.285	18.241	"
Nederland 1 Juli.....	5.570	39.240	41.523	"
België 1 Juli.....	60.149	41.695	39.093	"
Engeland 1 Juli.....	414.076	455.678	423.173	"
Totaal in Europa.	1.358.580	1.066.597	1.439.918	tons
V. S. v. N. A.....	192.805	54.262	97.098	"
Cuba, alle havens....	1.440.000	445.240	1.057.567	"

Totaal..... 2.991.385 1.566.099 2.594.583 tons

*) Raming.

Van de suikermarkten trok in de afgelopen week vooral Amerika de aandacht. De Amerikaansche raffinadeurs kochten ongeveer 80.000 tons Cubasuiker tot 3 c. c. & f., hetgeen eene vaste stemming op de New Yorksche markt ten gevolge had en de noteering voor Spot Centrifugals deed oploopen tot 4,86 c, en die op termijn tot 3,19 Sept., 3,10 voor Oct. en 2,96 voor Dec. Verder heeft de Cubaansche Commissie ongeveer 20.000 tons aan Engelsche raffinadeurs verkocht, waardoor te Londen de markt voor ruwe suiker ook een vast aanzien verkreeg.

Na bovengenoemde afdoeningen verhoogden verkoopers op Cuba hunne vraagprijzen met $\frac{1}{4}$ c., tot welken prijs echter nog geene transacties tot stand kwamen.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1921	1920	1919	
Weekontvangst t. 23 Juli	23.000	37.223	40.791	tons
Tot. ontv. 1 Dec. '20-23 Juli	2.994.000	3.326.699	3.433.515	"
Werkende fabrieken.....	5	5	10	"
Weekexport tot 23 Juli..	28.000	79.694	50.412	"
Tot. exp. 1 Jan. '23 Juli..	1.558.000	2.893.649	2.385.327	"
Totale voorraad 23 Juli..	1.435.000	402.769	1.047.946	"

Na den levendigen omzet op Java in de voorafgeane week bleef de stemming der markt gedurende de laatste dagen betrekkelijk kalm en bestond er bij de speculanten genegenheid een gedeelte van hun bezit te realiseeren. Er hadden in de tweede hand eenige transacties plaats tot f 13,25 e.k. voor Superieur Sept./Oct., waarna verkoopers zich weder gereserveerd toonden en prijzen iets ophiëpen.

De markt hier te lande werd hoofdzakelijk beïnvloed door Amerika en was bij eene vaste stemming de handel op termijn nogal levendig en prijzen oplopende.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen		New York 96 p.Ct. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Augustus		Amer. Granulated c.l.f. Augustus
27 Juli '21	f 28 $\frac{1}{4}$	Sh. 63/-	Sh. 20/3	Sh. 29/9	\$ cts. 4,61
20 " '21	" 29 $\frac{7}{8}$	62/6	22/6	29/6	4,61
27 Juli '20	" —	116/-	88/-	—	16,30
27 Juli '19	" —	64/9	53/-	—	7,28
11 Juli '14	" 11 $\frac{14}{32}$	18/-	—	—	3,26

COPRA.

De markt was deze week weder zeer vast, en was er zeer veel vraag van consumenten.

Stoomend is momenteel slechts tot zeer hoge prijzen te koop.

Wij noteeren thans:

Java f.m.s. spoedig gewacht.....	f 42,25
" " Juni/Augustus verschepping ..	" 41,25
" " Juli/September ..	" 41,12 $\frac{1}{2}$
" " Augustus/October ..	" 41,—

alles naar Holland/Hamburg/Bremen.

1 Augustus 1921.

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week kalm gestemd en noteeringen zijn iets lager.

De grondtoon is evenwel vast en het aanbod in de eerste hand is betrekkelijk gering.

	einde voorafgaande week:		
Prima Crêpe loco	46 $\frac{1}{2}$ c.	49 c.	
" " Aug./Sept.	47 "	50 "	
" " Oct./Dec.	48 $\frac{1}{2}$ "	50 "	
Prima Sheets loco	43 $\frac{1}{2}$ "	46 "	
" " Aug./Sept.	44 "	45 $\frac{1}{2}$ "	
" " Oct./Dec.	46 "	47 $\frac{1}{2}$ "	

1 Augustus 1921.

METALEN.

IJZER EN STAAL.

Maandoverzicht, 25 Juli 1921.

Engeland. De hoge prijzen der steenkool verhinderden dat de Britsche IJzer en Staal fabrieken hunne bezigheden weder opvatten. Men verwacht, dat tegen het einde van Augustus of September de prijzen hiervan zoodanig zullen gedaald zijn, dat de werken de productie weder durven op te nemen. In vele gevallen vinden Engelsche concerns het van groot voordeel steenkool te verkoopen dan het werk te hervatten. De Engelsche prijzen zijn zoo verre boven die van het vaste land, dat in bovengenoemde periode de werken hun best zullen doen, om orders binnen te halen. Hoewel het niet mogelijk zal zijn de Engelsche prijzen gelijk te maken aan die van het vaste land, Frankrijk en België, worden toch gaarne vele opdrachten aan de werken gegeven, zoodra de prijzen naar beneden gaan. Engelsche koopers willen echter den eigen werken geen opdrachten geven, zoolang prijsverschillen tegenover Frankrijk, België en Duitschland blijven bestaan van £ 4.—, £ 4.5.—, £ 5.5.—.

Hoewel iedereen een verlevendiging van den handel in ijzer en staal verwachtte na de kolenschikking, is deze uitgebleven, en toonde de markt een nog gedrepecieerder aanzicht, hierbij komt natuurlijk het feit, dat iedereen zijn zomervacantie geniet.

Veel continentaal materiaal werd aangeboden, de prijzen vertoonden een tendenz naar boven.

België. In dit land was de handel in ijzer en staal weinig levendig, het verbruik in het binnenland is tot een minimum gereduceerd, en uitgezonderd voor constructie-doelinden werd weinig afgesloten. Hoewel regelmatig, is de aanvraag voor export gering en wordt enorm sterk de Duitse concurrentie met haar lage offerten gevoeld. De Belgische werken staan er niet rooskleurig voor, de beschikbare capaciteit kan niet geheel gebruikt worden, en aan den anderen kant zijn de prijsreducties door de hoge loonen, spoorwegvrachten e.d. niet mogelijk, hoewel allernoodzakelijkst, om vreemde concurrentie te bestrijden.

Nu de mijnwerkersstaking in Engeland voorbij is en ongeveer $\frac{1}{2}$ gedeelte van de productie stil ligt, zullen de kolenvoorraden zich ophoopen en zullen de leveranciers over moeten gaan tot prijsreducties.

De loonen zijn ook al op een abnormaal peil, en worden deze ook verminderd, er is echter weinig hoop, dat de spoorwegvrachten zullen worden gereduceerd daar de schulden, die door den eigenaar der spoorwegen „de Staat”, moeten worden betaald, enorm hoog zijn.

Men hoopt echter dat de lage Duitse aanbiedingen van de markt zullen verdwijnen, zoodra de werken daarvoor twee of drie maanden zullen zijn volgeboekt, en verwacht daarvan evenals van de vermindering der loonen en der steenkolenprijzen een opleving. Deze hoop drukt zich reeds uit in stabiliteit der prijzen met duidelijk merkbare stijgende tendenz.

Amerika. De berichten uit Amerika zijn nog steeds verre van hoopvol en concentreert zich de aandacht der staal- en ijzerfabrieken hoofdzakelijk op het feit, dat de spoorwegtarieven worden verlaagd. De United States Steel Corporation verminderde wederom hare prijzen, zoo ook de onafhankelijke fabrieken.

In sommige gedeelten bleven de prijzen op het peil der afgelopen maand, doch is ook de oorzaak hiervan alleen te zoeken in het feit, dat totaal geen orders binnen komen.

De loonverminderingen die hebben plaats gehad doen ook hunne invloed niet gelden, waar zooals zoovele werken tot stilstand zijn.

De quantums welke geëxporteerd worden zijn niet noemenswaard, bovendien was in de afgelopen maand de concurrentie van België en Duitschland zeer merkbaar.

Duitschland. Vergeleken bij de vorige maand vallen thans gunstige factoren op, die wanneer men alles te zamen neemt, duiden op een verlevendiging van den handel.

Hoewel de algemeene ondernemingslust beperkt blijft, bleef het buitenland aangetrokken door den lagen stand der Mark, doorgaan met het plaatsen van bestellingen.

Gevolg was natuurlijk een stabielere en hooger worden der prijzen. De export ook naar vroeger vijandelijke landen voelt nog steeds de concurrentie der landen België en Frank-

rijk, welke, door het momenteel van de ijzer- en staalmarkt uitgeschakeld zijn van Engeland, zich sterk voelen.

Door de troebelen in Opper-Silezië gingen vele bestellers met hunne opdrachten naar het Westen toe en is ook mede hiervan het gevolg dat de Westfaalsche werken voor de eerste drie maanden goed bezet zijn, en men van lever-tijden van 8—10 weken hoort spreken. Verhooging van prijzen is hiervan natuurlijk het gevolg, een verdere verhooging verwacht men door de „Kolensteuer“, welke door de regeering zal worden opgelegd als bate voor de schatkist.

Tegen de Duitsche staalindustrie schijnt momenteel naar wij vernemen een groote concurrentiestrijd te worden voorbereid door de Fransche industrieelen, ter verdrijving van Duitschland uit de midden-Europeesche, Russische en Scandinavische afzetgebieden. Een zuivere trust schijnt te zullen worden gevormd door de drie voornaamste Fransche Staalmaatschappijen, genaamd de S. A. Forces et Acières du Nord et de l'Est, en zal deze trust volgens de jongste berichten beschikken over het grootste aantal staalovens, een enorme ertsreserve, een aantal kolenmaatschappijen, gieterijen, steen- en walswerken. Hoofdzaak zal zijn de aflevering van het niet afgewerkte product.

Men verwacht, dat Duitschland, doch ook Engeland in de toekomst sterk ageeren zullen op de Fransche plannen, en is thans niets te zeggen omtrent de verdere ontwikkeling van dezen interessen-strijd op de wereldmarkt.

VERKEERSWEZEN. SCHEEPVAART.

Veertiendaagsch overzicht.

Sinds het vorige overzicht is er wel eenige verandering in de vrachtenmarkt gekomen. De vrachten van Australië zijn verder gestegen (tot 70/- voor September/October), evenals die van het verre Oosten, en de vrachten van de North Pacific Coast. De vrachten van La Plata zijn na eerst nog vaster te zijn geworden thans weer gedaald en teruggekomen op 45/ voor Augustus, 42/6 tot 40/- September. De Bank-holiday in Engeland is hier misschien ook eenigszins schuldig aan en wellicht zal na deze vacantedagen de stemming weer wat vaster worden. Zooals ook den vorigen keer gezegd, kunnen de booten welke tegen vrachten als 15/6 Wales en 22/- van de Ver. Staten uitgaan naar La Plata slechts uitkomen als zij een eenigszins behoorlijke retourvracht krijgen. Meer dan deze vrachten is echter uitgaande niet te krijgen voor steenkolen en dus blijft hier het risico voor de reeders groot. Voor latere posities zijn de thuisvrachten algemeen lager, dus is het onmogelijk om reeds terstond voor een rendeende rondreis af te sluiten.

De vrachten van Canada en de Gulf zijn weer iets lager geworden. Van de Gulf kwamen echter vele bevrachtingen tot stand. Van Canada wordt tegen 5/10½ afgesloten naar U.K., terwijl van de Gulf ongeveer 26 cents per 100 lbs.

naar Antwerpen-Hamburg range en 6/9 per qr. naar U.K. te bedingen is. Enkele booten krijgen iets meer en een late prompte Juli boot slaagde er in 7/9 per qr. heavy grain te bedingen, naar U.K. Het aanbod van booten is zeer groot en vlak voor de holidays werden er zelfs 16 booten vast aangeboden voor graan van de Gulf.

De vrachten voor erts van de Middellandsche Zee zijn iets vaster, terwijl de Donau voor geschikte booten pl.m. 35/- noteert.

De vrachten voor kolen van Engeland varieren sterk naar de grootte van de booten.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
25-30 Juli 1921	—	—	6/-	6/-	45/-	45/-
18-23 „ 1921	—	—	6/-	6/-	50/-	50/-
26-31 Juli 1920	—	—	f 28½ ¹⁾	11/-	100/-	100/-
28 Jl.-2 Aug. 1919	—	—	f 90,-	8/6 ²⁾	210/-	200/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11¼	1/11¼	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
25-30 Juli 1921	8/3	17/3	16/6	14/6	7/3	10/-
18-23 „ 1921	8/-	16/8	17/6	15/9	7/3	10/6
26-31 Juli 1920	23/3	32/6	35/-	37/6	f 12,-	Kr. 42½
28 Jl.-2 A. 1919	54/- ³⁾	47/6	47/6	40/-	f 10,-	Kr. 30-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladiv- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
25-30 Juli 1921....	22/6	—	62/6	35/-
18-23 „ 1921....	27/6	37/6	60/-	35/-
26-31 Juli 1920....	70/-	130/-	—	—
28 Juli-2 Aug. 1919....	170/-	215/-	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

³⁾ Voor neutrale schepen onder geallieerde timecharter.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

ADVERTENTIËN.

Groeneveld, van der Poll & Co.

Telegramadres
„GROENPOL“

Electrotechnische Fabriek
AMSTERDAM
de Ruyterkade 41-42

Telefoon
N 2078 N 9078
N 9482

Complete installatiën voor
Electrische verlichting en Krachtoverbrenging

ALLEENVERTEGENWOORDIGERS DER

ALLMÄNNA SVENSKA ELEKTRISKA Akt. Bol.

te VÄSTERÅS (Zweden)

Generatoren, Dynamo's en Motoren voor gelijk-, wissel- en draaistroom
Transformatoren en toestellen